

50487

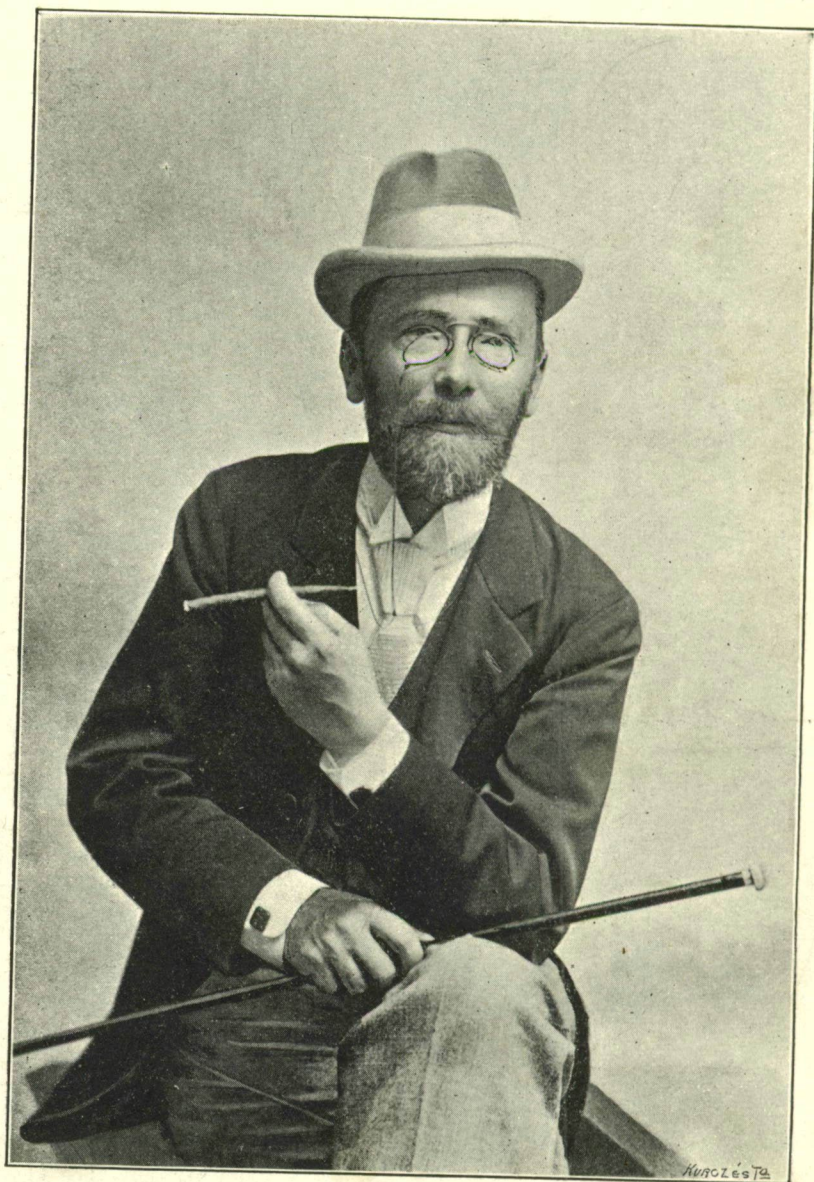
A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

22. szám

VIII. Evfolyam.

RAKOVSZKY ISTVÁN.

Budapest, Erzsébet-körút.

Royal Nagy Szálló

ELSŐRENDÜ SZÁLLÓ.
Szobák villanvilágítással és szolgálat
lattal 2 főtől feljebb.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

VII., Erzsébet-körút 6. sz.

BETÖRÉS

elleni

biztosításokat

a legelőnyösebb feltételek és jutányos díjtételek mellett eszközöl a

Hazai általános biztosító részv.-társ.

Budapest, V., Dorottya-uteza 7. szám.

Ügynökök felvételnek.

Első magyar gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Ekegyártásra külön szakosztály.

Gőzcséplőink

a tökéletesség legmagasabb fokán állanak.

Magyarország legnagyobb és egyedüli **Gazdasági gépgyára**, mely a gazdálkodáshoz szükséges **összes gazdasági gépeket** gyártja.

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágosítással díjmentesen szolgálunk. — Kérjük minden kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Különlegességek borkészítési gépekben.

Első magyar gazdasági gépgyár-részvénytársaság Budapestben.

Csimre ügyelni tessék!

ŐS-BUDAVÁRA.

Szinyfonikus hangverseny, előadja a berlini 70 tagból álló **Szinyfonikus zenekar.** **Katona zenekar.** **Spanyol és Olasz utcai énekesek.** **Magyar ének- és tánc-előadások.**

Balogh Károly cigány zenekara. **GOLTZ-REINHOLD** a drótkötélen.

PONCHERY-NIAGARA

világhírű **kötéltánczosok.**

Belépő-díj esti 6 óráig 20 kr. 6 órától 30 kr.

ERDÉLYI

cs. és kir. udvari fényképész

tudatja, hogy

Kossuth Lajos- és Ujvilág-utcza sarkán levő

← **UJ MŰTERMÉT** megnyitotta. →

Bejárat: Ujvilág-utcza 2. sz.

TELEFON.

LIFT.

Fiók-műterem: V., Erzsébet-tér 18.

*Pannónia szálloda
Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.
A nemzeti színház mellett.*

Bekötési táblák

„A HÉT“ XIII. és XIV. kötetéhez elkészültek és kötetenkint 1 frt 30 kr. előleges beküldése után portomentesen kaphatók.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legisztább égvényes
SAVANYU-KUTY

legjobb asztali- és üdítő ital, kitűnő hatásának bizonyult köhögéskor, gégebajoknál, gyomor- és hólyaghurutnál.

MATTONI HENRIK, Karlsbad és Budapest.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre fr. 10.—

Félévre > 5.—

Negyedévre > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

— 2 Ⓞ Budapest, május hó 30. Ⓞ —

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott

Kéziratok nem adóznak vissza.

K r ó n i k a.

Az utcza.

május 21.

A budapesti közuti vaspálya-társaság tartsa hazafias kötelességének sinátalakító munkálatáinak hamaros befejezését. A kerepesi ut törkolatára nemsókára szüksége lesz az *utczá*-nak, amikor pedig halálos veszedelem, ha készen találja a barrikádokat.

Az utcza politikai faktor, válságos időkben hatalmas is. Amin a politikusok nem tudnak megegyezni, azt hamarosan rendbe hozza az utcza. A politikusok a tiers étatról vitatkoztak, az utcza lerombolta a Bastillet és megvolt a tiers état. A politikusok alkotmányt követeltek, az utcza kinyomtatta a *Talpra magyar-t* és megvolt az alkotmány. A politikusok be akarták olvasztani Magyarországot a birodalomba, az utcza csizmát húzott, tollat dugott kalapja mellé s Magyarország megmaradt önálló nemzetnek. Ne tessék tehát az utczt lenézni, az utcza a szabadság ultima racziója. Tessék tisztelni az utczt és takarítani előle az utat. Mert ő szent felségének, az utcznak szüksége van a szabad mozgásra s jobb, ha nem maga kénytelen takarítani.

*

Az utcza ... Ha vajon ismerik-e az utczt azok, akik az élére állnak? Dübörgő láрма hangzott már e héten is, egyetemi ifjakon esett sérelem, fiakker-lovak bokrosodtak meg a hangos abczugtól. A belügyminiszter a lanterne-t említi és hazafias aggodalommal nézi az ellenzék utczaszervezését. Az utczára számítva határozzák el az obstrukciót a tizenhatodik paragrafus ellen. Minden a legnagyobb rendben ment. A kvótagyűlés csak amolyan próbamozgósítás volt, az igazi mobilizáció majd csak a kerepesi ut és a muzeum körút között esik meg, Ugron Gábor hadvezérlete alatt.

Szervezés! Próbamozgósítás! Mozgósítás, hadvezérlet! Hát lehet-e az utczt szervezni, mobilizálni és vezetni? Ha vajon ismerik-e az utczt azok, akik az élére állnak? Az utcza, mikor nagyokat mivelt, sohasem szerveződött, készen pattant ki a föltüremlett felhőkől, mint a vihar és megtisztította a levegőt. Az utcza, a hatalmas, a mindenható utcza, nem hallgat kommandóra, nem is tudja, hogy él. Mosolyogva, sétálva, szivarozva és szépleányokat nézegetve ödög a házsorok között, egy gon-

datlan alvajáró, mint a Heine románczában Ali bey, a hatalmas mór vitéz, aki huriszerűen szép odaliszkok ajkáról szedi a mézet s egyszer csak behallszik a fegyverek zöreje: itt vannak a frankok! És Ali bey felpattan jó lovára s míg tuczatjával kaszálja le a frankfejeket, mosolyog, mint a szerelmes. Igen, szeliden és boldogan mosolyog. Ó, milyen nagy, milyen félelmesen naiv az utcza, mikor cselekszik s nem tudja, mit csinál! Táborrá változik át a város, hadviselő fél az utcza és a szuronyok sövénye letöredezik előtte, golyó vissza nem riasztja, vakon, erősen nekimegy mindennek és álmában megcsinál mindent. Ilyenkor csak érez, hatalmasan, lelkesen, örül, vagy haragszik. Az utcza ellen hiábavaló a Rudnay önkénye s nevetséges a statárium. Ha az egyetemi ifjak tüntetnek, szétveri őket, ha a munkások gyüleseznek, éktelenül sivalkodva szétmállanak. Boldogul velők egy tuczat rendőr és három ló. De bizony a Kossuth Lajos halála napján is táborrá alakult a város. Xerxesi haderő vonult föl s az utcza mégis csak berontott a színházakba és beszüntette az előadásokat. Mert az utcza akkor mély gyászba borult és haragos fájdalom volt neki látni a mulató színházakat. Nem volt szervezés, nem volt vezetés, déltől estélig ki volt főzve és végre volt hajtvva a stratégiai terv.

Nincs igazuk, a kik a rendőrségnek szemére vetik, hogy a mikor a Wekerle lovait kifogta az utcza, akkor nem volt olyan buzgó a rend főntartásában. A Wekerledemonstráció sem készült, azt is az igazi utcza csinálta. Ellene hiába való minden rendőri intézkedés. S ha Ugron Gáborral csakugyan ő tartana, akkor neki sem volna oka panaszkodni a rendőrségre.

Ők csak számitanak reá, eszköznek akarják felhasználni, csakhogy az utcza sokkal fönségesebb, semhogy intézkedni lehetne vele. Az utcza nem hagyja ott multságát holmi lappáliákért. Kvóta! Mi az a kvóta? Erről lehet népgyűlést tartani, de az utcza föl nem támad. Közönséges politikai kérdés, melyet legfőlebb rosszul fognak megoldani. És aztán? Hitvány milliókért nem mozdul az utcza. Emberek lesznek ugyan ott a muzeum köruton és fognak háborogni, abczugolni, de ezeket szétveri a rendőrség, mivel az csak népgyűlés. És éppen ezért ha igazságtalan is a belügyminiszter szigorúsága a diákok ellen, de helyén való, mivel ha nem igazán támad föl az utcza, a veszedelmeskedő sokadalom meggátlása oly üdvös cél, melyért érdemes igazságtalannak is lenni.

Mert az utcztól nincs mit tartani, az csak jót művel, amikor gyilkol is. De veszedelmes a sokadalom, mert

tősszat mivel, amikor teremt is. Az utcát nem lehet kirendelni, a sokadalmat nem lehet vezetni. Amaz haragvó, vagy örvendő óriás, ez vért szagoló vadállat. Kicsap a medrőből, ablakokat tör be, boltokat fosztogat és nem akar soha megnyugodni. Szét kell verni, csak úgy szűnik meg, az utcát az érzelme hajtja, nem tudja mit akar, de bizony, kicsapongás nélkül halad a célja felé. A sokadalom tudja, mit akar, de mindig mást tesz és mást akar. Ezért nagyon veszedelmes, amit Ugronék csinálnak, mikor a parlamenten kívül szólnak bele a parlament dolgába. Mert az utcára számítanak, de csak a népgyűlés áll talpra értök. Ez pedig tehetetlen, gyenge és minden morális tartalom nélkül való.

*

Bánffy Dezső különben is megbénította már az utca-idézők szárnyait. Hiába, amikor esztendőn át hozzászoktatták a publikumot a harminczhat százalékos kvótához, akkor a 34²/₀-tól már nem igen bőszül meg. Ravaszág, nagy ravaszág volt a miniszterelnöktől, hogy engedte őket kiabálni s egy szóval sem czáfolt rájuk. Hadd egyengessék az utját. S egy kicsit későn találták ki a fórmulát; a magasabb kvóta hazaárulás, mert ime ez a hazaáruló vivja ki a nemzeti érzés legszebb és leg súlyosabb diadalait, olyanokat, mikért a nemzeti párt a tűzbe merte volna tenni a kezét, hogy lehetetlen elérni őket.

Értem a magyar katonai nevelés novelláját, melyet Fejérváry báró váratlanul, a nemzeti párt nagy megrökönyödésére e héten nyújtott be a Házban. Érdekes és tanulságos is volt, miként fogadták e nemzeti vívmányt. Hamarosan nem jutott eszükbe semmi, amivel értékét kisebbiteni lehetne s az összes ellenzéki ujságok, cikkezvén róla, csak annyit mondhattak, hogy majd máskor fogják véleményüket kifejteni. Végre pénteken megtalálták a csomót a kákán. Az a gyönyörű elhatározása a koronának, hogy III. Béla király tetemeit a Mátyás templomban helyezteti el s a maga költségén emel neki emléket, ez a szép, a nemzet lelkéhez szóló tett, valamint a katonai javaslatok is csak arra való, hogy engedékenyebbé tegye a nemzetet a kvótakérdésben. Nem vívmányok ezek, hanem taktika, nem javak, hanem portéka, melyért busás árt szabnak.

Biz ezen fölösleges volt két napig gondolkodni, első pillanatra is a kvótakérdés látszott e nemzeti vívmányok alapjának. Való igaz, hogy a kvótaügy nélkül a katonai akadémia ma is, mint eddig, a nemzeti párt doktrinair kivánsága maradt volna és III. Béla király tetemei, melyeknek méltó elhelyezését *A Hét* tette országos kérdéssé, ma is még a gyűjtőívek chanceaitól függnének. De csodálom, hogy Bánffy Dezső érdemét ez oksági összefüggéssel kisebbiteni vélik, holott ezzel államférfiúi életrealósága dokumentálódik. Hogy a magyar kvótát föl kell emelni, az ma már megmászhatatlan bizonyosság, akár kapunk érte valamit, akár sem. De nyilvánvaló, hogy a korona, számítván a magyarok áldozatkészségére, hálára is hajlandó, meg arra is, hogy a kiegyezés rendezése legalább az egyik részen minél kisebb rázkódásokkal járjon. Az államférfiú ilyenkor ismerje föl a kedvező időpontot, mely

egyhamar alig fog ismét kínálkozni és aknázza ki, amennyire lehet. Bánffy bizonyára keresztülhajtotta volna a kvótát rekompenzáció nélkül is, de éppen az a nagy érdeme, hogy élelmesen rekompenzációt szerzett.

Ha tehát a kvótaügy és a katonai akadémia taktikailag összefügg is, ennek a taktikának a nemzet csak hasznát látja. Ezen az ellenzéki utólagos devalváló magyarázatok nem tudnak már változtatni s ha a kvótakérdés valaha volt oly természetű, mely az utca föltámasztására és beavatkozására elég méltó volt, most, a Bánffy élelmes nemzeti tromfjai után, már nem az.

Annál kevésbé alkalmas gyullasztó anyag a 16-ik szakasz. A sajtó szabadsága ugyan egyike a leglelkesítőbb eszméknek s a mikor annak komoly megszorításáról volna szó, bármely napon kitörne a márczius 15-ike. De tudvalevő amugy is, hogy ez a szakasz és az ellene való agítálás nem komoly, amennyiben a szakaszt úgy is vagy teljesen elejtik, vagy úgy kiforgatják mivoltából, hogy semmi sem marad belőle meg.

Mindazonáltal obstrukció lesz és Ugron Gábor utcai hada élén fel fog vonulni. Lesz részünk forró napokból és éktelen interpellációkat hallunk majd a rendőri tulkapásokról, jogtiprásokról. Olvasunk forradalmi cikkeket, melyek az utcán háborgó közvéleményt a nemzet haragvó tiltakozásának teszik meg. De mindez nem az utca műve, nem a nemzetakarát csodatette, ez csak silány, aprólékos párttaktika, privát ambíciók fészkelődése, olcsó éljenzés és még olcsóbb abczugolás. Néhány szegény ördög pórul is fog járni, ezek érdekében készül a belügyminisztériumban a szabadságtipró, embervédő rendőri önkénykedés. E kavargás, lárma és demagóg kapaszkodás mellett az utca csöndben, nyugodtan álmodja át életét, az árnyékos oldalon jár-kél, virággal a gomblyukában, gyönyörködik a szép leányok sokaságában és fagyalittal küzd a kánikula ellen. Meghuzzák a vészharangot és sokan nagyon komolyan, aggódva figyelnek reá, ám egy ember mégis van, aki ismeri az utca semlegeségét a vészhiereknek ellenére: Bánffy Dezső, aki míg klubokban és népgyűlésekben a sirját ássák és lámpavasat keresnek számára, a Svábhegyen villát bérelt ki magának, hogy a forró nap után kellemes legyen az estéje.

Semper.

Tévedésre figyelmessé tétetvén, a bölcs magába merül, a ravasz kifogást keres, a bolond pedig szépítgeti.

*

Valódi nagyság csak az, aki más nagyságot meg tud túrni maga mellett.

*

Nemcsak a hitnek, hanem a hitetlenségnek is vannak mártirjai.

*

Semmi sem oly fenséges, vagy nevetséges, amire a szerelem képes ne volna.

*

Jó anyádtól ha bucsuzol . . .

*Jó anyádtól ha bucsuzol,
Ég veled! szól elhalón,
Megremeg a szó a bútól,
Mintha síró hárfa vón.*

*Nem marasztal esdekelve,
Tudja jól, hogy nem szabad;
De szívének mély keserve
Egy sóhajba fölszakad.*

*Hulló könnye: néma bánat,
Hallgatása: néma vád;
De te mintha panaszána
Hangos jaját hallanád.*

*Oda szorít a szívére . . .
Most lesz végkép elhagyott!
Özvegy asszonyt vajj' ki védje,
Ha még te is elhagyod?*

*Minden lépted százszor áldja,
Amíg csókját hinti rád;
Idegenbe így bocsátja
Édes anyja a fiát . . .*

*És te indulsz . . . száll utánad
Elhaló szó: ég veled!
Szíved mélyén egy világnak
Fájdalmi rengenek . . .*

Sajó Sándor.

Fegyelmi ügy.

— Elbeszélés. —

Irta: BERCZIK ÁRPÁD.

Az udvarosi nagyvendéglő éttermében — mely mint a középütt álló billiard tanusítja, egyszersmind kávéházi helyiségül is szolgál — meglehetősen számmal ültek ma este a vendégek. Künn szakad az őszi eső s ilyenkor kellemes a meleg szobában az iddogálás, beszélgetés. Bár a nyolcz órát elütötte már a Kossuth Lajos és Teleky László könyvatos arczképei közt a meglehetősen piszkos falon lógó óra, alig távozott egy-kettő a vacsorálók közül s a jobboldali sarokban lévő törzsasztalhoz az adóhivatal vezetője: a pénztárnok, épen csak most érkezett.

Az asztaltársaság többi tagjai, két helybeli ügyvéd, az orvos, a járásbíró s egy földbirtokos örömmel fogadták, mert tőle várták az ellankadt társalgás fölélnékitését, de egy negyedóra mulva már minden tárgy ki volt ismét merítve és sokért nem adták volna, ha valaki új anyaggal szolgál; a kvaterkázás jobban esik kedélyes társalgás közben.

Ekkor megnyílik az ajtó s egy fiatal pár lép be, a férfi karján alvó kis leánygyermekkel. Senki sem ismeri, idegenek, utasok, meglehetősen átfázott, átázott állapotban.

— Csinos menyecske! — jegyzi meg a szakértő hirében álló járásbíró.

— Vajon kicsoda lehet? — szól a pénztárnok.

Odahívják a vendéglőst, de ő nem adhat fölvilágosítást.

Most érkeztek, szoba már nincs a fogadóban üresen, más vendéglő pedig Udvaroson nem létező, az éjszakát az ebédlőben fogják tölteni.

— Szegény nácziónak nézem — mond a földbirtokos, — vinkót isznak.

— Megkináltam butéliás borral, de nem vállalta — egészíti ki a vendéglős az előbbi közleményt s ezzel minden meg van mondva. Most már ismerte a törzsasztal teljesen az érkezőket, jobban, kimerítőbben, tüzetesebben, mintha mindegyik eléjük terjesztette volna curriculum vitaejét. Aki nem butéliás bort iszik, aki kocsis bort hozat, nem lehet ur, nem érdemes a figyelemre s a törzsasztal hátat fordítva az illetőknek, napirendre tért át fölöttök.

Se Szentlaky Kálmán, se felesége Irén nem bánták, hogy a közfigyelem elfordult tőlök és halk beszélgetés közt fogyasztották el a vacsorát.

Aztán a kis leányt, Piroskát, a billiardra fektetve, várakozni kezdtek, hogy majd a terem kiürül.

Már kilencz is elmúlt . . . Egyik-másik asztaltól csakugyan fölcizhelődtek és eltávoztak némelyek, de még a törzsasztalnál senki sem mozdul, sőt egy batteria palackot most hord föl a vöröshaju pinczér.

— Nagy a füst! — sugja a nő, férjéhez hajolva.

Csakugyan, a füst igen nagy, a rossz kőolajjal töltött, pár álmos lámpának világa a füstfelhők ködével alig tud megküzdni. Féltilt ut a fali óra.

Egy vendég fölkel s eltávozik. Kálmán hálásan tekint utána, de a jó példa a törzsasztal vendégeire nincs hatással, ott perczről perczre vigabb hangulat kezd uralkodni. Fölfedezték, hogy az adóhivatal vezetőjének születésnapja holnap lesz s ezt a kedvező alkalmat nem lehetett elszalasztani. Koczczingatás, felköszöntések egymást követik, a szegény fáradt asszonyka meg hiába iparkodik elszundikálni, a harsogó nevetés (kivált a földbirtokosé), a lármás társalgás mindig föl-fölköltik.

— Hajtsd fejcskédet vállamra — tanácsolja a férj, s a nő meg is teszi. Kálmán átkarolja, tekintete végtelen gyöngédséggel nyugszik hitvesén. Látszik, nagyon szeretheti; látszik ez abból a haragból is, mely arczát elborítja, mikor a törzsasztal nagyon is zajossá lesz s az ő kedves feleségének álmát megzavarják.

Sokért nem adná, ha Irénnek néhány órai nyugalmat szerezhetne, türelmetlensége, idegessége a törzsasztal vendégeinek jókedvével csak növekszik. Néha alig tudja magát fékezni . . . Odahívja a pinczért, megkérdi, meddig szoktak ezek az urak mulatni s azt a kellemetlen fölvilágosítást nyeri, hogy rendszeren tíz órakor elmennek, de ilyen kivételes alkalmakkor reggeli három óráig is elidögálnak. Bele kell tehát nyugodni a végzetbe és csakhamar pohárcsengés, láрма daczára ültében ő is elaludt.

Éjfél körül járhatott az idő, mikor gyermeksirás költötte föl. Megrázkodik, erre felébred Irén is, mindketten talpon vannak egyszerre és látják, hogy a pinczér leányukat egy székre ülteti.

— Mama! Papa! — sir az álmából fölriasztott Piroska!

— Mit csinál a gyermekemmel? — kiált dühösen Kálmán, ott teremve a pinczér mellett.

— A nagyságos urak egy partie billiardot akarnak játszani!

Nem költhetett volna föl minket? — korholja a férj és félretaszítja a szolgát, — szegény kicsikém!

A törzsasztalnak jókedvű társasága éber figyelemmel kísérte ezt a jelenetet és a földbirtokos — a nagy-

hangu — nem késik odavetni, hogy »furcsa gusztus a billiárdot ágyának nézni. Madráczon szokás hálni, nem zöld posztón.«

— Van olyan furcsa ez a gusztus, mint az éjfél utáni billiárdozás! — hangzik a válasz Kálmán ajkairól. Inkább csak maga elé morogta, mintegy önmagának megnyugtatósára, még is meghallották.

— Billiárdozni mindig lehet! — kiált föl a mély meggyőződés borizü hangján a kissé bekapott egyik ügyvéd, ki pénzen kívül nem szeret mással adós maradni — felelettel legkevésbé.

— Ne felelj — sugja Irén kérőleg férjének. — Amit ez a nő mond, az előtte szentírás. Pedig a nő oly finom, gyöngye, szinte tökéletes teremtés s a férj erőteljes, elszánt embernek látszik.

A törzsasztalnál észrevették a válasz elmaradását és egymásra néztek. Meghátrált, megretirált az ipse, ez a vonás teljesen összeegyeztethető azzal, hogy butéliás bor helyett vinkót iszik. Az ilyen embert csak meg kell egy kicsit szekirozni, lett a megállapodás és elkezdődött most egy különös társalgás. Magok közt beszélgettek ugyan, de minden szavuk annak a vinkós urnak szólt. Boszantó, csipős észrevételek. Hogy némely ember nem tud becsületet; hogy az étteremben csak az az ur, aki eszik és iszik s annál nagyobb ur, minél többet és drágábbat fogyaszt, aki pedig aludni akar, ne zavarja a mulatókat. Mindezen szellemes megjegyzések rendkívül boszantották a heves vérű Kálmánt, ki bizony sokkal kisebb személyeskedésekért megvagdosott hajdanában embereket, de valahányszor kitörni készült, vagy egy csipős mondást dobott volna maga elé közvetett válasz gyanánt amazoknak, Irén megfogta kezét s csak annyit rebegett: »Az ígéreted, az ígéreted!«

S ő nem felelt semmit. Erre a társaság mindinkább fölbátorodott, kivált az adóhivatal vezetőjének támadtak mulatságos ötletei, például, hogy aki nem tud aludni, az bizonyosan vinkót ivott, mert a butéliás bortól jól lehet aludni. De hát kiki olyat iszik, amilyen a gusztusa, vannak vinkós izlések is...

— Az ígéreted — sugja ismét az asszonyka a férjének — ha mindjárt egy szóváltással köszöntünk be új állomásunk helyén, vége a renommédnak. Pedig tudod, azt kell helyreállítanod.

És Kálmán — akárhogy forrt benne az indulat s a lovagias vér — megint csak hallgatott.

Az adóhivatal vezetője valamit odasug a többinek, azok nevetve helyeslik, a két ügyvéd el van ragadtatva. Megboszantani, megbántani ezt az embert az udvariasság örvével — fölséges egy eszme!

Huba Károly, az adóhivatal főnöke fölkel, odalép Kálmánhoz egy palack borral.

— Megengedi uraságod, hogy ő nagyságát megkinálhassuk e kiválóan finom borral?

Az előzmények után e föllépés a legbántóbb színben tünt föl. Kálmán arca vérbeborult, homlokán a két szem közt egy sötétpiros folt mutatkozott. Irén ijedten tekintett urára, ki farkasszemet nézett az adóhivatali főnökkel.

— Ismeretlenül nem fogadok el bort!

— Ha ismeretlenül megkinálom, ismeretlenül el is fogadhatja — hangzott a válasz, melyben sokkal több a logika, mint amennyi a pénztárnok ur jelen állapotával összeegyeztethető volna.

— Az én nevem Szentlaky Kálmán!

— Szentlaky!... Szentlaky!... A híres Szentlaky? — kaczag az ellenfél.

— Hallott már felőlem?

— Hallottam hát, hiszen én leszek a cheffe, a nevem Huba Károly, állásom adóhivatali vezető. Holnapi viszontlátásig jó éjszakát!

S ezzel visszafordult a társasághoz, mely a leleplezéssel tökéletesen meg volt elégedve és e váratlan fordulatot az est méltó betetőzésének tartva, az asztalbontást közérteleműleg határozattá emelte. Még egy kvaterka, még egy koczzintás, leszámolás, aztán zajos, vig eltávozás.

— Milyen jó volt, hogy mérsékelted magadat — szólt Irén férjéhez, mikor magokra maradtak.

Kálmán megcsókolta nejét: — Te vagy az én jó angyalom!

II.

A helybeli adóhivatalban pár nap óta nem kis foku elégedetlenség uralkodik egy számtiszt állomás betöltése miatt. Bizton számítottak rá, hogy az a »kebelből« fog betöltetni és daczára, hogy foglalkozásuknál fogva a számitásban nagy gyakoriattal bírnak, mégis ez egyszer rosszul számítottak.

Kineveztek erre a 600 forint évi fizetéssel és 100 forint lakbérrel ellátott állomásra egy egészen idegen embert, aki még sohasem dolgozott az adószakmában. Kinevezték annyi más, régóta szolgáló és várakozó számtiszt, számgyakornok, számgyakornokjelölt és napidijas mellőzésével. A kérdéses számtiszt birlalója már másfél év óta gyöngékedett és társai élénk érdeklődéssel, melyből a részvétnek is kijutott egy csekély rész, kísérték a mellbaj különböző phasisait, azon hisztemben, hogy a catastrophának bekövetkezése általános előmozdítást fog maga után vonni, az 500 forintos számtisztból lesz 600 forintos, a számgyakornok számtisztté neveztetik ki, a számgyakornokjelölt számgyakornokká lép elő, sőt talán még a napidijasi kategóriában is lesz egy kis »mozgás«.

Mindezen reményeket a pártfogás halomra döntötte, mert ámbár a pénzügyigazgatásnál, mely e kinevezéseket eszközölni szokta, a dolog jól állt és Selber Lajos, az 500 forintos számtiszt már gratulációt is kapott egy pénzügyigazgatásági barátjától az előléptetéshez, az utolsó órában a »központból« érkezett felsőbb helyi ajánlás Szentlaky Kálmánt toltá be. Hivatalos, a német időkből maradt terminus szerint ez »ájnsub.« Mennyire szívelhetik az ily betoltakat azok, akik elébe tolják, bővebb magyarázat nélkül is érthető, s így természetes, hogy Szentlakyra nem sok rokonszenv várakozott új pályatársai körében. Kivált mikor megtudták, hogy »végzett ur«, ki vagy kétszázezer forintnyi örökségének hamar nyakára hágott, s most »ellátásra« szorult.

— Nekünk »von Pik auf« kell szolgálni — jegyezte meg Zarbek András számgyakornok a legnagyobb elkeseredés hangján — ezek az urak meg egyszerre számtisztökké lesznek.

Ez észrevétel általános helyesléssel találkozott a hivatalnak különböző dohányok illatával telített helyiségében, s a közvetett és közvetlen adók, bélyeg és egyéb illetékek számoszlopaival elfoglalt alakok helyeslőleg ümgettek rá.

— Protekció! protekció! — egészítette ki Obornyik Tamás, a 700 forintos számtiszt.

De legelfogultabb érülettel a jövevény iránt maga Huba Károly viseltetett, még a vendéglői találkozás előtt is, mert ő az »urakat« hivatalában nem szívelhet, kik a hivatalos fegyelemmel csak nehezen vagy épenséggel nem törődnek, a mi meg Szentlakyt illeti, egyéb kedvezőtlen tudósítást is kapott felőle jó barátjától, a pénzügyigazgatótól.

Megférhetetlen fráternek volt lefestve, ki már több hivatalnál szerencsét próbált, de mindenünnen kicseppent, megférhetetlensége miatt. Hanem van egy távoli befolyásos képviselő rokona, az kijárta neki ezt az állást. Ide

»dugta« Udvarosra, hogy lerázza a nyakáról. »Vigyázz barátom!« végzé levelét a pénzügyigazgató, »sok bajod lesz e rakoncátlan, ideges, heves emberrel.«

— Velem kössön ki — dünnyögte maga elé Huba Károly s egy önelégült pillantást vetett végig a három szobából álló hivatalos helyiségen, melyben ő korlátlanul parancsol.

Ezt az előzetes rajzot méltón egészítette ki a korcsmai jelenet, s azért bizonyos kárörömmel várta másnap az öntelt hivatalvezető a »berukkolandó alattast«-t, aki a hivatalos helyiség körébe lépve, a főnöki hatalomnak alávetett lényné devalválódik. Hogy érezteti majd vele, a finom idegzetű volt urral, jelen állásának alacsony voltát, hogy meglakol még a visszautasított butélia borért! latolgatta magában, mialatt a körömtisztítás szó-rakozását ily hétköznapi kivételesen megengedte magának.

Egyszerre előtte áll a tegnapi utas.

Huba Károly főnök hirtelen abban hagyta a körömtisztítást és irományokban látszólag nagyon elmerülve, úgy tett, mintha észre se venné az új számtisztet. Kétszer, sőt háromszor kellett Szentlakynak köhécselnie, míg végre Huba urnak a lehető legrosszabb kedvvel fölnezní méltóztatott!

— Ki az?

— Én vagyok, Szentlaky Kálmán, az új számtisztet.

Huba Károly ur fölkel s csak annyit mondott egész kurtán: »jőjjön!« Aztán a másik szobába ment s így szólt:

— Uraim! bemutatom önöknek Szentlaky Kálmán számtisztet!

Csodálkozva tekintett föl a munkával elfoglalt összes személyzet, a nélkül, hogy egy is kimozdult volna helyéről, de mihelyt a kíváncsiság ki volt elégítve, mindenki ismét lajstromaihoz és könyveihez fordult s egy üdvözlő fejbólintással sem tisztelte meg a jövevényt. Huba Károly ur aztán előszólitotta Zarbek András számgyakornokot s a következő, mélyes mély gúnnyal bővelkedő szavakat intézte hozzá:

— Mivel Szentlaky számtisztet a mi mesterségünkben egész járatlan, önre bizom, gyakornok ur, sziveskedjék a hivatalos teendőik első elemeivel megismertetni.

A számtisztet észrevette, hogy míg a gyakornokot urazta, az ő minősége mellől ezt a szócskát elhagyta, nem kerülte el továbbá figyelmét az sem, hogy épen a hivatal legfiatalabb tagjára, ki alig husz éves, bizta az ő oktatását. De hallgatott.

Mikor Szentlaky haza érkezett a fogadóba, fáradtanak, kimerültnak tapasztalta Irén s aggódva kérdezte: »talán összekoczczzantatok?«

— Nyugodt voltam — felelt a férj, felesége kezét megsókolva, ki boldogságtól sugározva szólt kis leányának: »Csókold meg papát, öleld meg, de sokszor, mert olyan jó ember.«

— Meg fogom mutatni, hogy megférhető ember vagyok, — szólt a férj, gyermekét megölelve.

III.

Egy hétre került, míg rendbe jöttek kicsi háztartásukkal. Lakás nem egy könnyen volt található a mezővárosban s áldhatták a sorsot, hogy a plébánia háta mögött, Szerdás Gergely csizmadia házában, egy elég tágas, tisztességes szobát kaphattak közös konyhával. Kevés butoruk megérkezett csakhamar: némi hiányokat a helyi piacon pótoltak ki, s a legközelebbi vasárnapot már otthonukban ünnepelethették meg, szerényen, de boldogan, elégtelen.

Valahányszor haza jött ura, mindig el kellett mesélnie a hivatalos élményeket és mikor előadta, hogy a

személyzet idegenkedése folyton tart, Huba Károly pedig annál gőgösebb és nyersebb, minél nyugodtabban viseli ő magát, Irén azt felelte: »becsületszavadat adtad, meg is kell tartanod.«

Ha nem is kötelezte volna ez a becsületszó, vajon nem elég-e Irén és Piroska is arra, hogy magát megfektezze? Hiszen hányatott életében ez az utolsó kísérlet a tisztességes megélhetésre, ha most sem sikerül, hol kap ismét állomást? Összedől existenciája és romjai alá témeti azt a két imádott lényt, kik az életet rá nézve még elviselhetővé teszik.

Pedig beh nehéz harc ez a folytonos, szakadatlan küzdelem egy az állapot alacsonyúsága ellen föl-föllázadó önérzetnek!

A büszke Szentlakyak utolsó sarja végtelen megaláztatásokon megy keresztül olyanok miatt, a mik Zarbek, Selber, vagy Obernyik uraimék szemében csekélységek, semmiségek, ha egyáltalán észre is veszik. De Kálmán becsülete kényes, nagyon kényes s igen keserű eredményekre jut, melyeket el kell nyelni.

Igen, el kell nyelni!

— Megint hivatalt szerezzek, öcsém? — szólt az öreg Morányi Fülöp, mikor Kálmán ezelőtt egy évvel fölkereste — de már ez most bajos dolog. Félnék tőled, ki nem állhatnak. Őt különböző hivatalba juttattalak be és sehol sem okosodtál meg. Az elsőből kicsöppentél, mert a főnököt legazemberezted...

— Az is volt, higye el bátyám!

— Második helyeden kihivtad az egyik tisztviselőt... magadra haragitottad társaidat s boszuságodban ott hagytad a hivatalt.

— Mily emberek, mily atmosphaera, mily erkölcsök! Mind csalták az intézetet. Én azt a gazdálkodást nem nézhettem nyugodtan!

— Mit soroljam elő a további kísérleteket, melyek mind szerencsétlenül ütöttek ki és most oda jutottunk, hogy pusztá nevedtől is fáznak az emberek. Fáznak ám! Párbajaid, nyilatkozataid, viseleted zajt ütöttek és abba a hirbe hoztak, hogy megférhetetlen vagy. — Több helyütt egyenesen megmondták a szemembe: ilyen urak nekünk nem kellene, mi engedelmes, szerény, hallgató eszközöket keresünk.

De mikor a világ oly hitvány! Az ember magát néha nem győzheti le — tör ki Kálmán és az öreg Morányinak csak nehezen sikerül vele megértetnie állapotát. Amig vagyonos volt, szabad folyást engedhetett a világ fölötti véleményének, most szegény és csalados ember, ki munkájával akarja megkeresni kenyerét s az ilyen embernek óvatosnak, kiméletesnek, alkalmazkodónak, megférhetőnek kell lennie, szemet hunyva és hallgatva sok mindenre, amiről máskülönben bátran nyilatkozhatott.

Kálmánnak ezek a tanácsok nem tetszettek, majd ő megél hivatal nélkül is. Tud festeni, zongorázni, ért nyelveket. A kísérlet balul ütött ki, nem vergődött semmire; festészeti ismeretei a műkedvelés színvonalán nem terjedtek túl, leczkéket adni pedig oly kényes, érzékeny embernek igen nehéz. Irén látta ezt s mikor kevés megmaradt értékök darabjai sorba a zálogházba kezdtek vándorolni, ő kereste föl férjének megmaradt utolsó jóakaróját és támaszát, az öreg Morányit, ki megígérte, hogy még egyszer, utoljára megpróbálja Kálmán elhelyezését, ha megfogadja, hogy a viszonyokhoz és emberekhez alkalmazkodik.

Ezen az uton jutottak Szentlakyék Udvarosra, hol Kálmán csakhamar észrevette, hogy a keserűség poharát fenéig kellend üríteni. Társainak hideg tartózkodását még elviselte volna, de Huba Károly modorával nem tudott megbarátkozni. Sejteni kezdte, hogy ez az ember ki akarja, ki fogja marni.

(Vége következik.)

Krónika II.

Kutyáliter.

Adassék e levél Hektornak, a kutyának,

Fredensborgban

a királyi nyaralóban.

Barátom Hek, ezt a levelet tudod, ki küldi neked? Nem találnád el. S tudod, honnan küldi? Azt sem találnád el. Ne tördd hát rajta a te gömbölyű fejedet: én küldöm, Bull, a te barátod, akit isten csudájába elkeresztelték Zanonak, mert ez szebb, mert görögül van, csak azt nem tudom, mit jelenthet, mert görögül még mindig nem tudok, csak dánul meg angolul, mert az én germán kulturám magaslatáról képzelheted, mennyire megvetem a barbárok nyelvét. S Hek, tudod-e, honnan küldöm? Salonikiból, hadifogságból, a pasa főkvártélyából. Igen, Hek, hadifogoly vagyok, s Mr. Dunn, a mi barátunk, aki itt a Daily Chronicle hadi tudósítója, s akinek én e sorokat tollába ugattam, (mert ő Mr. Rudyard Kipling tanítványa s ért az állatok nyelvén), s aki neked e sorokat el fogja ugatni: ő egyuttal megmutatja neked az arcképeimet is, amit itt vettek föl rólam, a pasa kocsiján, uri kényelemben, de haj, ez csak a rabság kényelmetessége s ennél a legridegebb szabadság is többet ér. Kaff!

Tudod talán, hisz otthon bizonyára emlegetik, mi történt Lariszánál. Elég az hozzá, sohasem ebédelhettünk nyugodtan és Stan, az én jó gazdám, éppen a pezsgónél tartott, vidám társaság volt együtt, mikor egyszerre kinyilik az ajtó, berohan egy rongyos katona, kiabál valamit, erre a gazdám fölugrik, a fejéhez vágja a pezsgős üveget és becsapja az ajtót maga mögött. Azóta nem láttam s te tudod, hogy én hű lélek vagyok s embernek s különösen királyi princznek sok mindent elnézek. De mért vágta a fejéhez a pezsgős üveget? Hát én vagyok tán az az Oszmán pasa, akitől annyira megijedt?! Vagy én vagyok az a csuf atinéi csöcselék, amelyik ott ordított napszámra az ablakunk alatt, és addig bömbölte a *polemossz*-t, amíg a szegény Stan sirva csókolta meg a mamáját és a feleségét és elindult a háboruba?! Hek, én mondom neked, a háboru nem jó. Nem mintha az ember eleget nem kapna enni, sőt. Micsoda csontok, barátom, micsoda csontok! De néha nem kapni mást, mint kecskét, aminek a husa nagyon is szívós, és mintha az ember gyomrában is tovább ugrálna. Aztán meg az a bizonytalanság, Hek, az a szörnyű bizonytalanság! Alig hogy az ember beleharap valamibe, jönnek a törökök s akkor ucczu, vesd el magad, szaladni kell, hogy a lábad is belekopik. Azaz, hogy én voltaképpen törököt most látok először; mindig úgy szaladtunk, hogy a törököt meg se vártuk. De a pezsgős palacktól ugylátszik elájultam, mert mire észbe kaptam, csupa görbeorru, piros sapkás vett körül, bambán vihogott rám s azt mondta: *köpek*.

Török fogságban lenni nem jó, Hek, mert a törökök faggyuval főznek s a hussal együtt azt az átkozott rizskását is meg kell enni. Meg aztán az ürühust sem igen kedvelem, szaga van itt, nem jó. Istenem, ha meggondolom, hogy az én drága gazdám után hordóban vitték az olajat és bödönyben a vaját, s azt mind itt hagyták s nekem mégsem jut belőle! Kutyának való koszt járja itt, Hek; ezek a mezitlábos számár törökök azt hiszik, hogy kutyának minden jó, s én vonitva gondolok a fredensborgi szép napokra.

Ah, Fredensborg! Ah, Kopenhága! Micsoda bolondság onnan elmenni s lejönni ide, világ végére, abba a csuf, poros, forró Atinébe, rossz szagu fusztanellás emberek közé! Eleget magyaráztam én ezt a gazdámnak; megmondtam, hogy ha én holstein-glücksburg volnék, inkább lennék Dániában utolsó, mint Görögországban első. De ő az egész beszédemből egy kukkot sem értett; egyet huzott rajtam a szíjjal s azt hitte, evvel megczáfol. Micsoda fájdalom az, Hek, ha nem értik meg az embert! Micsoda kinszenvedés, így járni végig négy lábon az életet, ismeretlenül, félreismerten és soha meg nem érve! Az ember kiugatja a lelkét, de a szava pusztába vesző szözei s ő maga egy szomorú négylábu Kasszandra! Kaff!

Aztán meg ez a fogság! Micsoda istálló a lakásom! Csak az vigasztal, hogy maga a hős Oszmán Gázi pasa sem lakik finomabban s Keman bej, az adjutánsa, velem együtt lakik egy ólban. Viszont egyben jó dolgom van; a szépnem itt pazarul van képviselve, s mig az őrzőim sirnak a háremeik után, én itt a salonikii kóbor kutyák közt mindennap hat háremet toborzok össze magamnak. Persze nem valami úri fajták, de istenem, ha az ember táborba szállt és hónapszámra nem látott nőt, nem nagyon válogatós. S végre is nem vagyunk-e mindnyájan isten teremtséi? Nem egy bot uralkodik-e fölöttünk? Nem egy peczér várakozik-e ránk? S mondhatom neked, Hek, itt, omlatag palánkok tövében, sárga kutyák közt, számártövisjárta írják alatt nem egy hivebb szivre találtam, mint odahaza Fredensborgban, a királyi palotában, vérbeli dán dögök között. És, ami fő: többre.

A nőkről jut eszembe: mit csinál Bertie, a vidám walesi herceg, az én drágalátos, felejthetetlen első gazdám? Járt-e legutóbb otthon? Az volt ám csak az élet, kölyökkoromban, az ő oldalán s az ő asztala alatt! Ó, azok a fehér Trilby-lábak, amik a bundámba belemélyedtek, néha négy pár is egy vacsoránál! S azok a beefsteakek, amik a számba repültek! Akkor kaptam rá a pezsgőre, s másnap a vén Olaf alig győzött itatni káposztalével. Ilyen mámoros állapotban találkoztam először a hatalmas Szasával, a mi szegény boldogult vönkkel, a czárral. Csak úgy rengett alatta a föld, mikor végigsétált a parkon, s hogy ki nem tértem előtte, bizony a farkamra hágott. Fialat voltam még akkor, s hamar és könnyelműen generalizáltam s megállapítottam magamban a definíciót: »Az orosz czár olyan valaki, aki az ember farkára hág.« Azóta persze átláttam, milyen hebehurgya volt az ítéletem; ime most már ismerek egy másik czárt is és ez még a légynek sem tudna ártani. Amilyen szép férfi

volt az apja, olyan hitványka ő. Nem mondom, hogy nem jó fiu, de már én a férfitban csak az erőt szeretem, még ha az én hátamon próbálják is ki. A nő, az más; az ugy szép, ha gyöngé. Törékenység, asszony a neved! mint ahogy tifeletek mondják.

Fölteszem a jó ízlésedről, hogy nem vagy rá kíváncsi, milyen élet folyik itt a hitetlenek közt. Egyideig azt reméltem, s ebben a honvágy legyőzte bennem a hazafiságot, hogy a török halad előre, a fővárosig meg sem áll, s én így valahogy mégis csak hazajutok. De most kiütött a béke, s nekem itt köll vesztegelnem. Ha elunom magam, a mi drága anyanyelvünkön kezdek monologizálni. Kiállok a tenger partjára, amelyik néha, szélcsöndes időben olyan sima, mint a tükör, s ahogy a vízében megpillantom magamat, mintha egy dán testvért látnék, aki szeretetből átjött hozzám a hullámzó vizeken: »Bliver de søsyt?« kérdem tőle ilyenkor. »Nej, aldrig« feleli ő önérzetesen s hozzáteszi jóakaró tanácsul: »De maa opholde Dem midtskibs ved Skorstenen, det forhindrer nogenlunde Søsygen.«

Ó távol dán hazám! Ó távol görög hazám! Ó szép szigethazám, hol Andersen regélt és Sapphó énekelt! Itt nem énekel más, mint a műezzin, s az is milyen hangon! S nem elég, hogy éjszaka ugatnom kell a holdra, de nappal is annyi félhold van itt, hogy már egészen bele-rekedtem. S ezek a pasák is milyen különös emberek! Alig hallani szavukat, csak olykor mormognak egy szót: *baksis, baksis*, — úgy látszik, így hívják az ő istenüket. De vannak itt még más, különös pasák is; szőkék, magasak, s a beszédjük nagyon hasonlít a mienkhez, csak többet erregnek és essegnek, közbe azt mondják: eh, eh; az egyik szemük előtt üveg ablak van, ha engem meglátnak, kórusban éneklük: »O Hund, du Hund, Du bist nicht gesund!« Még gunyolják is a szegény hontalant, mintha ők mások volnának, nem volnának hontalanok, de míg engem tisztos csatában elfogtak, ők szennyes pénzen eladták magukat a szultánnak. S ezek a hunczutosk vertek meg bennünket most is; a német vér a dán vért; nem elég, hogy Schlesvig-Holsteint elvették tőlünk! S ezek hiják magukat embereknek, s minket hínak kutyaáknak! Büszke vagyok, hogy kutya vagyok, de azért néha nem bánám, ha ember volnék.

Elérzékenyedtem — nem folytatom tovább. Ha eljatszogsz a mi kis Annienkkal, Jessienkkal, Aliceunkkal, Fedoránkkal s a többi unokáinkkal és hugainkkal (így mondom, mert hiszen mi is a családhoz tartozunk); ha hirt hallasz az én drága gazdámról; ha megkapod a magad mindennapi roastbeefjét; ha meghallod, hogy Görögország szabad: gondolj rám, aki e szabadságért küzdöttem, s nem voltam gyáva, csak szerencsétlen. Fölmelem feléd, ne ijedj meg, csak a mellső lábamat, s tengereken tul intek felétek fájdalmas üdvözetet. Nyald meg helyettem a kis princessék kezét, s tarts meg barátságodban továbbra is. Maradok lelked társa, régi barátod, örök hived, a szegény rab

Saloniki, 1897. május 14/27-én.

Bull alias Zano.

A csodaszép karospad.

Irta: GYARMATHY ZSIGÁNÉ.

Széles eresztű kicsiny házban lakott az özvegy rektorné, az eresz alatt egy sor fecske-fészek volt, az eresz fölött terjedelmes almafa lombátora borult egész a tetőig. Bent a szobában öreg, sovány, fekete asszony zsémbelt a fecskékre, akik bemocskolják a fehér falat, zsémbelt az almafára, hogy miért rongálja a házacská fedelét: de azért sem fecskének, sem fának bántódása nem esett, mindazáltal engemet, mint kis gyermeket, folyton való aggodalomban tartott úgy a fecskék, mint az almafa sorsa. Nem nagyon vonzódtam az öreg zsémbes asszonyhoz: de volt egy tárgy a fán és fecskéken kívül, ami nem hagyott nyugton, egyre arra ösztönzött, hogy mindenféle ürügyek alatt az öreg asszonyhoz kéredek: egyszer a kötésében esett olyan hiba, amit csak az hozhatott helyre, ki a kötésből élt, más alkalommal meg az osztóvátáján lévő »szedettes« vászna után támadt erős vágyam: szóval amit a gyermek el akar érne, inkább ki tudja vinni, mint még az asszony is: legalább így tapasztaltam. Tehát gyakran sikerült nekem betekinteni abba a kicsi, rozszant lakba, ahol vonzalmam tárgya volt. Egy gyönyörűséges butor-darab volt az, a minél szebbet soha senkisémet látott. Hej, ha nekem egyszer olyan lehetne! De ilyenkor mindig eszembe jutott a nagymama mondása: »ha boldog akarsz lenni, kis leányom, felette nagy vágyaid ne legyenek«. Boldog akarok lenni. Így hát korlátoztam elérhetetlen vágyamat. Az, a minél szebbet soha senkisémet látott, egy kávészinre festett fenyőfa deszka kanapé volt. Különösen az tette kimondhatatlan széppé a karos padot, hogy a karját alkotó két lécz közé miképpen volt oda ékelve a három lapos rostély: alul egy rovátkába jött mind a három, míg felül egy pár ujnyi köz választotta el, ami nagyon szép volt. Mindig nyiló tulipánhoz hasonlítottam, nem olyanhoz, ami a kertben nyílt, hanem olyanhoz a melyet a falusi asztalos fest a kék keretű kis ablakrámkra. Szóval nagyon szép volt az és gyakran elgondolkoztam rajta, hogy akinek ilyen rostélyos kanapéja van, miként zsémbelhet annyit? Bezzeg, boldog és vidám lennék én, ha az enyém lenne. Ha az öreg rektorné kifordult, hogy a fecskékkel, libákkal, de főként a kis oláh szolgálóval veszekedésre keljen, én rögtön a kanapé rostélyait kezdtém vizsgálni; mindig nagyobb szerűnek tűnt fel előttem a három rostély tulipán volta. Egyszer olyan buzgalommal vizsgáltam, feszegettem, hogy az egyik tulipánnak a közbenső rostélyja csak kipattant. Ez már nagyobb eredmény volt, mint a mennyit óhajtottam és szörnyen megijedtem a sikerem. A rektorné odakünn még csak a fecskékkel végzett, tehát hátra vannak a libák és a kis szolgáló. (Hála istennek, a kis szolgáló jól el volt rejtőzve, amit egész lelki vidámsággal láttam a kertre nyiló ablakon át. Keresheted rektorné asszonyom, míg a tömött ribizli bokorban fölfedezed!) A kitépett léczdaraboknak az a fele, mely a rovátkolt részbe járt, egészen fehér volt s nekem leküzdhetetlen vágyam támadt, hogy oda irjam a nevemet és csak azután tegyem helyre a bünjelt. Vastag ludtollat mártottam a sűrű tintába s vaskos betűkkel irtam *H. E.-t*. Szívem hangosan vert a boldogságtól: hol fog az én nevem örök időnkig fennmaradni! Majd az utókor mily csudálattal fog arra gondolni, akinek olyan szerencse jutott, hogy a legnevezetesebb helyre írhatta nevének kezdőbetűit!

Mire künn a zsörtölődés megszakadt, nagy ügygyelbajjal visszaerőszakoltam a rostélyt előbbi helyére s rektorné asszonyomnak a kérdésére, hogy: ugyan miért olyan piros? nyugodtan, de lesütött szemekkel válaszoltam: »Nem tudom«.

II.

És midőn már nem volt otthonom a százados fák körül kiemelkedő, nagy öreg házban s csak látogatóba tértem haza, ilyenkor is mindig felujult a rostélyos kanapé emléke: de előbb hallgattam vele, féltem, hogy nevetni fognak rajtam, a mi tudvalevőleg fiatal asszonynál nagyon sértő. Később meg attól tartottam, hogy hátha ironói negédeskedésnek találják az egészet s ez még inkább elriasztott, mint az előbbi ok. De ha az ember eljut oda, hogy a gyermekkori emlékek ujult erővel törnek az elfinomult érzékekre, akkor már nem törődik a »mit mondanak«-kal, alkalmasint megtanulja nemcsak a meséből, hanem az életből is a molnár és fia történetét. A mult hetekben ismét rendes évi látogatásomra keltem: ismét az a balzsamos havasi levegő érintette arczomat, mely bölcsőm körül is játszadozott s melynek érintésére egyszerre felébred a gyermekkori emlékeknek egész raja. Pázsitos kert zöldelve fut ki a gyors hegyi patak szélére: azon a telken állt, míg le nem égett, az a ház, hol egy májusi reggelen megláttam a napot. Itt születtem, de nem itt nevedtem, hanem odébb, abban a nagy ódon házban, melynek széles barna fedélzete öreges kíváncsisággal kandikál ki a százados fák közül s úgy lesi, hogy mit csinálnak alant a faluban? Mikor én még itt laktam, én is úgy cselekedtem. Most egyebet nézek: a cziinterem fáit ide látszanak s tudom, hogy azok alatt domborul a szülők és nagyszülők sirhalma:

- Oda, oda megyünk legelőbb kis fiam.
- Hát azután? — kérdé az egyik gyerek.
- Azután megmutatom azt a telket, ahol születtem. A kis fiu csudálkozva emelte rám ragyogó tekintetét:
- Hát mámikám nem volt itthon, mikor született?

Hiszen itt laktak?

Azán megindultunk végig a nagy udvaron, az utcára érve, régi ismerős arczok csoportosultak körülünk, ezek közül majd csak utbaigazit valamelyik. Arra felé vettem utamat, a hol hajdan az öreg rektorné kicsi házikója állt.

- Ugy-e, volt itt régen egy nagy almafa?
- Volt, de kipusztult.
- Hát a házikóból mi lett?
- Összeomla instálom és elliczítálták pajtának.
- És a butorok? S a régi almafa helyén állva a

rostélyos kanapé emléke egész hatalmával tört elő: meg kell találnom. Tudom, hogy ez elrejtőzött regényes faluban minden csekélységre évek multán is ráemlékeznek, minden kicsi dolog nagy esemény s egy egész életre szolgáló beszéd anyag. Így hát tudják a kanapének egész történetét.

Tudták is.

Mert instálom, most ide került a tőzsomszédba Jancsi Pistáékhoz. Jancsi Pistáné nekem hajdan játszótársam volt, hát ha itt vagyok éppen a háza előtt, nem kerülöm ki: most is olyan szép-e mint régebben? És midőn a magas tornáczos küszöbre léptem, mint mikor a játékban közel vagyunk az elrejtett tárgyhöz és azt kiáltják: »ég«, égett az arczom a viszontlátás izgalmától. S mikor Pistáné örvendezve jött elémbé, nem is sejtette, hogy a rostélyos kanapé lenne az oka a látogatásnak. Pistáné örvendezett, én pedig csodálkoztam, a karcsu, szép szőke leánykából elhízott, elvirágzott asszony lett. Bizony, ha saját külsőnkre a kortársakéról vonnánk következtetést, az nem nagyon gyarapítaná hiuságunkat!

— Jó színben vagy Erzsi!

— Abban instálom, pedig busulok annyit, hogy csak az én lelkem tudja, no meg a párnám, mikor reggel csavaró egy viz a könyeimtől... — Elhallgatott, könyei megeredtek és végig pörögtek az arczán. Hej, milyen volt ez az arczszin hajdan, szakasztott vadrózsa-szirom. Most

meg mint a vadrózsa-törzs kérge. A nagy bánat oka az, hogy fiát, a falu virágát, bevették katonának. Azzal akartam vigasztalni, hogy az én fiam is katona, még pedig a saját akaratunkból az. Ezen annyira megütődött, hogy kissé elfeledve sulyos bánatát, azt kezdte tudakozni, hogy hát: — Ugyan mi is téríthető el úgy a szívöket a gyermeküktől, hogy ilyet cselekvének vele, instálom?

Míg valami haza s önvédelem féltével mentegtettem magunkat, fürkészve néztem körül, de gyermekkori ideálmomat, a remek kanapét nem láttam sehol. Kurátor uram észrevette a dolgot és azt indítványozta, hogy lépnénk csak be a »rakotház«-ba. Beléptünk s nyomban ráütött egy kis kopott lóczára:

— No instálom, itt van a rektorné asszonyom karos padja!

Volt ugyan némi sejtelmem róla, hogy a rostélyos kanapét nem fogom épen olyan gyönyörűnek találni, mint hajdan, de azt még se hittem, hogy egy ilyen nyomorúságos kis padocska lehessen. Hiszen nemcsak pompásnak, de óriási nagynak is tetszett nekem régen s ime milyen keskeny, kicsiny szegény! Avagy mig Erzsi annyit gyarapodott terjedelemben, a kanapé talán összezsugorodott? Vagy éppen nem is az. Gyanakvás fogott el: közelebből vizsgáltam.

Szép csendesen kihuztam a közbenső léczet, a tulipán egyik szirmát. Az volt. A hajdani vaskos vonások mint sárga vékony karmolások mutatták a *H. E.* betűket. Milyen világra szóló eseménynek tartottam én akkor a két betű oda irását! És erős a gyanum, hogy minden jeles cselekedetünkre így fogunk egykor visszatekinteni... így mi magunk is, hát aztán még mások?!

De az az egy mégis igaz marad, hogy tündér aranykor az, melynek zománccos fénye soha el nem kopó, meg nem halványuló tündökléssel vonja be a dolgokat és tárgyakat. Nem, nem is tekintek rád tovább te szegény rozoga padocska, hiszen úgy sem élsz az emlékezetemben, az a másik az igazi: annak a tulipánjai még mindig üdén viritanak és bájos szirmai nem hullanak el soha, mert a gyermekkor emlékezetében gyökereznek. Azért most is azt mondom, hogy az a rostélyos kanapé olyan gyönyörű volt, melynél szebbet soha senki sem látott.

Rakovszky István.

A parlament nevelte. Igaz, hogy a vármegyénél kezdte pályáját, és pedig, noha Trencsénmegyében született, Pestmegye hires zöld asztalánál; de már ifjusága is belenyulik a Sándor-utczai házba, mely talentumának és szerencséjének dédelgető hűséges nevelője volt. Mielőtt azonban a közpályára lépett volna, követte a felvidékiek szokását (mely ott valószínűleg a drótos tótokról ragad el mindenkire) és sokat utazott külföldön, Németországban, Franciaországban, Angliában. Utazott és tanult. Aztán, mikor hazajött és kinevezték Pestmegye tiszteletbeli aljegyzőjévé, a megyei urakat elbájolta tudásával és jó modorával. Így hát csakhamar rávetette a szemét egy kerületre, (vagy ő a kerületre, ami mindegy) és ifjan, 31 éves korában, bevonult a parlamentbe, hogy többé el ne hagyja — mert hiszen mostani állása, az állami számvevőszék elnöksége is, szorosán összefügg a parlamenttel.

Egyenletes, szép, nyugodt pálya volt az, amit ezután megfutott. Anélkül, hogy irigyei, ellenségei támadtak volna, megszerezte az összes képviselőházi sarzsit, melyek így

sorakoznak egymás fölé (a kormánypárti ujságok nyelve szerint: *a bizottság szorgalmas tagja, az előadói szék vaslogikájú birtokosa, a nélkülözhetetlen szaktekintély, a delegátus, az albizottsági előadó, a tömeges bizottsági elnök*, mely utóbbiak a hat lófarkas basák rangjában vannak és fölöttük tekintély dolgában már csak a tömeges bankigazgatók és az államtitkár-jelöltek fényeskednek, nem számítva természetesen a kormány fényes ábrázatu tagjait s a házelnöki olimpust. Mennyi guny, mennyi intrika, mennyi sértő föltevés kíséri az elszánt ifju strébert, amíg ezen a parlamenti lépcsőn felküzd magát! Rakovszky nem részesült ezek sorsában. Természetesnek találta mindenki, hogy ő ott van az előadói székben és a legfontosabb parlamenti pozíciókban és egyik nélkülözhetetlen kereke a parlament gépezetének. Meghódoltak itt is tudománya, hatalmas esze, rengeteg szorgalma és végtelen egyszerűsége előtt. És gyorsan emelkedett.

Pedig az az idő, melyben parlamenti pályája kezdődött, nem volt alkalmas a gyors emelkedésre. A Tiszakormány túl volt az első kritikus három esztendőn, mely nálunk a kormány életképességét kipróbálja és egy sor szürke, csöndes esztendő következett. Ilyen szürke időben lassan, nehézkesen mozog minden. Az olyan szikár, szintelén alak, avval a német professzorhoz hasonló külsővel, amilyent Rakovszkyban ismert meg a Ház, csak nagy erények és talentumok birtokában érvényesülhetett. És valóban, Rakovszky gyorsan tagja lett a legfontosabb bizottságoknak, tiz éven át tagja volt a delegációnak, a hadügyi albizottságban előadó, a zárszámadási, több bíráló bizottság elnöke, és 1893-ban a képviselőház és főrendi ház őt kandidálta a magyar állami számvevőszék elnökének, amely diszes állást valamennyi párt nagy megelégedésére most is betölt.

Nemes szívű, humánus ember. Élén áll számos jótékonyági mozgalomnak. Sokáig tevékeny tagja, majd nagymestere volt a magyarországi szabadkőművességnek és elnöke jelenleg is egész raj jótékony és közművelődési egyesületnek, a rabszolgasegélyző, a siketnémákat, vakokat gyámolító egyesületnek, a népoktatási körnek, a tisztviselők egyesületének stb. A magas állás, melyet erényeivel kivívott nem választotta el azoktól sem, kik őt egykor kollegájuknak látták, a hirlapíróktól, — mert Rakovszky sokáig állandóan forgatta az ujságírói tollat is. Gyakran megjelenik most is az ujságírók közt, résztvesz mozgalmaikban, mulatságukban, szereti őket és ők is szeretik őt.

Az a kitüntetés, melyben csak a minap részesült és melynek alkalmából képét olvasóinknak bemutatjuk, olyan érdemes férfit ért, akinek sikerén nagyon sokan örvendenek.

△

Aki reményekre feljogosít, az azokat tettekre beváltani köteles.

*

Ha minket kényszerítenek, akkor erőszaknak mondjuk. Ha mi kényszerítünk, akkor hatalom annak a neve.

*

Az erkölcstelen.

— Elbeszélés. —

Irta: E. A. BUTTI.

(Folytatás.)

Csakhamar elértek Serbelli házához, a via Carlo Allerton, és a két fiatal ember furcsa, egy kicsit gunyos mosolygással bucsuzott el egymástól. Paolo Ermoli, mikor egyedül volt az Ateni-palota felé robogó kocsiban, újra egész elméjének erejével látni akarta maga előtt a szeretett nő kedves képét. Égető szükségét érezte, hogy lássa, mert keserűség és csömör érzése lepte meg észrevétlenül a lelkét, mint valami hideg és sötét köd.

Azt hitte, minden legott fényessé és mosolygóvá lesz, ha Fulviára gondol. A déli nap izzó szálakkal szötte végig a kék eget és átlátszó arany fátyolt borított a házak tetejére. A messze havasokból jövő friss szél mint borzalom futott végig a népes utcákon és forgatagos kigyózásában, mintegy tréfásan emelgette a kifeszített vászonernyőket és a ruhákat. A vidám tavaszi nyugalom közepett a városi élet zaja olyan volt, mint egy mély szerelmes sóhajtás.

Paolo elbámult: az a sokaság, melyben az ímént csak az önzés mozgalmát vette észre, most olyan tiszteletes, komoly udvarias volt, mint még soha; látta, hogy egy nehéz terhet vivő munkás letér a gyalogutról, helyet adni egy öreg urhölgynek; látott egy anyát, ki felsikoltott ijedtében, mert egy kocsni közvetlen a kis fia mellett ment el. Ermolit elárasztotta az emberekhez vonzódás egy hulláma; azt érezte, hogy komor homlokát édes üdeség frissíti fel és szívébe szelid, jóleső nyugalom költözik.

Nem gondolkozott többé, átengedte magát az érzelmenek; és érzelve alkalmasint többet ért tetteinél, ha így át tudta változtatni; elvégre is minden emberi lelken van egy kis rés, melyen a nyugalom perczeiben behat a jósnak egy sugara. A multnak e nyájas délibábjá visszavarázsolta merész törekvéseit, heves rohanását az ismeretlen felé és kora ifjuságának boldogságát. Ugy rémlett neki, hogy valami szokatlan ekhót hall bennök, egy ekhót, mely egyszerre kimondhatatlan izgalommal, édes bánattal tölti el, mint akkor, régen...

Az ifjuság rég meghalt és gyülölettől elnyomott sejtelmes költőisége most egyszerre visszatért a régi, vidám képzetek szavára, és Paolo szívéből naiv himnus fakadt a nő, a szerelem, az emberszeretet dicséretére... E néma himnus szétterjedt a tiszta levegőben, szeliden érintett mindent a közelben, egy darabig jóakarattal kísérte egynehány, a napfényben csillogó fehér galamb röptét, aztán széteszlott a foltalan égben, a fönséges képzeletekkel és elérhetetlen ideálokkal népes nagy égben, mely az álmok és a remények hazája.

II.

Az Ateni-palota, hova Ermoli ment, a via Amedei elején, a fönséges Trivulzio palota közelében, hidegen, szürkén emelkedik pompás és bizarr XVIII. századbeli stílusban, ama századéban, mely a klasszicizmussal olyan gyermekesen játszott, mint valami csecsebecsével.

Kétemeletes ház. Magas ablakai kovácsolt vas arabeszkü kosaras erkélyekre nyílnak. A nagy ives kapu két dór oszlop, inkább is bálvány között van, fölötte az Ateni-család régiségtől porló nemesi czimere. Az ablakok görög szemöldök-párkányai erősen kiállanak és háromszögükben rokokó kagyló van.

Ermoli hintója megállt a kapu előtt és a komoly libériába öltözött portás, ki a küszöbön simogatta vörös

poľaszakállát, nagy tisztelettel süvegelte meg. Paolo gyorsan szállt le a kocsiból, áthaladt a kapu alatt és a lépcsőházon, szinte futva ment föl és lihegve ért Fulvia Ateni lakosztályának ajtajához. Egy inas szó nélkül abba a kitűnő izléssel butorozott kis szalonba vezette, melyben Fulvia olvasással szokta tölteni napjait.

Paolo viharzó szívvel ült le a causeusere, mely mintha csak szerelmes beszélgetők számára volna kitálva. Aggódó várakozásában észrevett a gyöngyházzal kirakott ébenfa asztalkán egy könyvet; gondolat nélkül kezébe vette és elolvasta a címét: *Bűn és büntetés*, Dosztojevskitől.

Hirtelen visszalökte az asztalra, de úgy, hogy a czimlapja alul essék. »Ostoba egy czim!« mormogta aztán dühösen és másfelé akarta gondolatait terelni; de az a három szó oly kegyetlenül vésődött agya velejébe, mintha tüzes vassal bélyegzették volna bele.

E pillanatban ruhasuhogás hirdette a szeretett nő jöttét. Ermoli felugrott, és a félrevont perzsa ajtókárpit hegyes szögében, mint fantasztikus tünemény jelent meg Fulvia, hatalmas szép alakja.

Talpig fekete bársonyban volt és formái alig váltak ki a sötét háttérből. Az egy kissé telt, szép test ebben a fel-felcsillanó fekete ruhában olyan ködös, olyan éjjeli volt, mint valami képzelt jelenés; arcának és nyakának fehérsége, különösen, mintegy elszakadva, magában látszott a levegőben. Alantabb, keblének domborúságán meg valami fénylő törte meg a homályt: egy csillagformájú drága melcsat tündöklése: az egyetlen ékszeré, melyet Fulvia mindig viselt.

Keblének szabályos emelkedése meg-megvillantotta a drágakő csillagot; mintha elektromos szikrák cikáztak volna.

— Fulvia! rebegette a fiatal, mélyet sóhajtvá.

Fulvia mosolygott. Paolo alázatosan közeledett feléje az ajtóhoz, hol a nő még mindig úgy állt, mint egy keretbe foglalt kép; és a lábához hullott, lassan, szeliden, mintha elhagyta volna minden ereje.

Fulvia habozott egy pillanatig, aztán eleresztette a kárpitot, mely összecsapódott feje mögött és hirtelen, némán lehajolva szilaj, szenvedélylyel merítette két kezét az ifju dus, barna hajába. Világos szemét lehunyta egy kicsit; ajkán szerelmes mosoly kezdett játszani, de mindjárt el is tűnt.

— Fulviám, mondta ismét halkán Paolo; és nem mozdult, élvezte a fején nyugvó két imádott kéz édes érintését.

— Régóta várlak! szólt végre az asszony.

Paolo fölkelte és hosszasan nézett rá; de Fulvia oly erővel tekintett rá, hogy önkéntelenül le kellett sütnie a szemét. Megfogta kezét, ajkához emelte és hosszasan csókolta ujjait; aztán gyöngéd erőszakkal kényszerítette, hogy üljön mellé a kettős székre; és ott maradtak soká némán, egymáshoz közel dobogó szívvel.

— Mi ugyan szépen beszélgetünk! kiáltott egyszerre Fulvia és száraz, ideges nevetésben tört ki.

Paolo meglepődve pillantott rá.

— Hát nincs semmi mondani valód? kérdezte az asszony halkán.

— Dehogyan nincs; ezerféle...

— Képelem, mind szép.

— Mind szép.

— Ugy-e azt akarod mondani, hogy szeretsz?

Paolo igent intett a fejével, de alig mosolygott mellé.

— Ha elhíhetném... suttogta Fulvia és szeme a pusztá levegőbe meredt maga előtt.

— Talán kételkedel?... Hogyan? Miért? Hát nem áldozom életem legszebb óráit hónapok óta e szerelemnek, mely épp úgy elfoglalja az elmémet, mint a szive-

met? Nem, én nem csupán szeretlek téged, Fulvia; valami nemesebbet, valami nagyobbat érzek magamban a szerelemnél. Sok férfi bir szeretni; ha tudja, hogy viszont szeretik. De én minden remény nélkül is épp így szeretnék (már szerettelek úgy!) szeretnék egy hindu fakir vak rajongásával, hogy kétségbeesésemben és megvetettségemben neked ajánljam fel kétségbeesésemet és kinjaimat. Hiszed?

Fulvia mosolygott a szenvedély e szertelen kitörésén és szelid tagadással, imádatosan rázta barna fejét.

— Nem hiszed? szólt ismét Paolo egy kicsit haragosan, mint a gyermek, kit megkeseritenek naiv lelkesezésében.

— Ha nem hinnék neked, vajon itt hallgatnálak-e most? De a te szavaidnak szárnya van; messze röppennek gondolatodnál. Ne tiltakozzál Paolo. Én beérem vele, ha csak úgy szeretsz, ahogy mondtad: mint sok férfi. Mert lásd, én érteni akarom szerelmedet, és ha szerelmed olyan, aminőnek az imént mondtad: elszáll, elhagy; az én szegény asszonylelkem nem éri föl, nem bírja megérteni.

Mialatt beszélt, kissé halk, zengzetes és hajlékony hangján, mely édes nyugalom volt a fülnek, Ermoli nézte szinte sápadt és furcsán, görcsösen remegő kezét. Kelleténél kissé hosszabb ujjai mintha igen erős érzelmektől lettek volna olyan nyugtalanok.

— Ugy foglak szeretni, ahogy te akarod, szólt Paolo lassan, alázatosan és nem emelte fel szemét, melyet ellenállhatatlanul vonzott magához ama két kéz érthetetlen mozgékonyasága.

Fulviát e szavakra oly hirtelen és nagy szenvedély lepte meg, hogy csaknem szinleltnek látszhatott. Vőlegényéhez hajolt és a fülébe sugtá:

— Akkor hát nagyon fogsz szeretni és nem lesznek titkaid Fulviád előtt. Ugy-e nem lesznek előttem titkaid? mondta még egyszer fájdalmas aggódással és még jobban közeledett hozzá.

Paolo döbbenve nézett rá, hogy meglássa arcán a kellemetlen kérdés titkos értelmét. De a Fulvia arcza oly ragyogó szép és eleven volt, hogy az a rövid és igaztalan gyanu legott édes szerelmes érzéssé változott.

— Mily szép ön! kiáltotta megfélekezve Fulvia kérdéséről. (E szavakat szokta tréfásan a fülébe sugni, mikor még reménye se volt, hogy meghódíthassa.)

Az asszony arcza elkomorodott, mint akkor, régen; úgy látszott, szomorúság fellege vonul át homlokán. Megvető mozdulattal vonult hátra és sötéten nézett vőlegényére.

— Mi bajod van? kérdezte Ermoli.

— Semmi.

— Akkor hát miért huzódogol el tőlem?

— Tetszem neked, de nem szeretsz, válaszolt hidegen Fulvia és még mindig mereven nézte.

Ez rendes frázisa volt, mikor bántani akarta, de titkolta neheztelésének okát.

Paolo nem felelt. Mohón ragadta meg kezét, csókkal borította és magához akarta vonni, hogy arcát is elérhesse ajakával; de az asszony szigorúan bontakozott ki a szorításból, hideg fanyarsággal azt susogta: »Ne bánts« és lassan felállt.

Ebben a hirtelen elváltozásban legkülönösebb volt az arcz rideg kifejezése és a szem sötét lobogása, mely belső küzdelemre vallott. Paolo nem értette, mi történik. Döbbenő pillantással kísérte az asszonyt, mikor a tükör elé ment és úgy tett, mintha a haját igazítná; aztán mikor Fulvia még messzebb leült a szoba sarkában egy kis kerevetre, fájdalmas alázatossággal rebegette:

— Miért vagy ilyen rossz? Mit mondtam, hogy így bánsz velem?

Fulvia nem felelt. Ermoli pedig felugrott és összehitt kézzel könyörögve sietett feléje:

— Az istenért, Fulvia, mi bajod?

— Te nem szeretsz engem, Paolo!

— Jobban szeretlek az életemnél! kiáltott a fiatal ember színlélt rajongással és szívesen halnék meg itt, a lábaidnál, csakhogy ne lássam tovább arcodon ezt a megvető hidegséget. Nézz a szemembe, Fulvia, lásd meg, mennyire imádlak... — és mikor az asszony most is csak hallgatott és nem nézett rá, oda borult a lábához, átölelte térdét: — Ne bánjál így velem, Fulvia, nézz reám!...

Az asszony e szavakat erőltetett mosolygással hallgatta. Megfogta az ifju kezét, hogy fölemelje őt. Paolo felállt és remegve ült mellé a kerevetre.

— Gyermek! susogta végre szánakozva, te visszaélsz könyörületességemmel, mert tudod, hogy nem bírom látni szenvedésedet...

E szavakra Paolo elmosolyodott és nyugalma oly gyorsan visszatért, mintha megvarázsolták volna.

— Nem élek vissza könyörületességemmel, ha te nem élsz vissza szerelmemmel, suttozta aztán gyermekes hangon; és odahajlott az immár mozdulatlan asszonyhoz és megcsókolta a homlokát. Ez a csók aztán lánggra lobbanította. Érezte Fulvia langyos lehelletét. Fékezhetetlen vágy ragadta el. Keze közé szoritotta az asszony gyöngéd arcját és három-négy égő csókot nyomott ajakára. Az egyik csókban volt egy kis kéjes harapás is.

— Ne, ne, Paolo! Mit csinálsz!... Hagyd el, kiáltott Fulvia, félig tréfásan, félig haragosan.

A fiatal ember, mintha nem hallotta volna. Az ellentét csak izgatta. Még jobban szoritotta magához a nőt és még tüzeesebben csókolta.

— Még korán van, gyerek... Bocsáss el! szölt Fulvia éles kacagással.

Aztán egy gyors mozdulattal kiragadta magát Paolo öleléséből és felugrott, míg a fiatal ember kimerülten és boldogan dőlt hátra a kereveten.

Paolo úgy maradt lehunyt szemmel; ajka mosolygott. Az asszony egy pillanatig kíváncsian nézte, aztán egy szökéssel kint termett az ajtón, amelyen bejött. Ermoli, mikor észrevette eltűnését, utána rohant. Gyorsan fölémelte a kárpitot, de látta, hogy az ajtó kulcsra van bezárva.

— Ó, te gonosz!... Nyisd ki... nyisd ki... rimánkodott és kopogva próbálta kimozdítani helyéből az ajtót.

Miközben hiába erőlködött, nyugodt léptek zaja közeledett a szomszéd teremből. Ermoli ingerülten nézett hátra, hogy ki jó; és a küszöbön meglátta az inast, a ki bevezette.

— Mit akar? förmedt rá.

A szolgán látszott, hogy nevet magában, hiába öltött Ermoli előtt ünnepies és diplomatikus alakot.

— Mit akar? ismételte Paolo még dühösebben, mikor az inas nem felelt.

— A méltóságos asszony azt üzeni, hogy a kitűzött óra előtt várja, hat és fél hét között.

— Jól van! dörögte Paolo és mérgesen vont vállat.

Aztán fogta botját, kalapját és kiment a néma teremből, ahol mintha minden csufolta volna.

Olyan volt, mint a részeg. Növekvő izgatottság közepett haladt le a lépcsőn és kiért az utcára. Az egész jelenetből csak ama könyv címére emlékezett, melyet a gyöngyházás ébenfa asztalkán látott és az asszony rejtélyes kérdésére:

»Ugy-e, nem lesznek előttem titkaid?»

Akaratlanul a Galleria felé indult.

A piazza Sant' Alessandro csupa világosság volt; a templom két alacsony tornya, kerek kupolája az átlátzó égre rajzolódott, lépcsőzete napfényben nyult alá. A gimnáziumból zajosan tódult ki a deákok áradata, mint apró emberek barbár csapata, mely beletör a szunynyadó város délutáni nyugalmaiba. Kedves nyüzsgéssel tanyáztak egy darabig az iskola előtt, csapatokban, rajokban vagy sorban állva a fal mentén; hangosan beszélgettek, élénken vitatkoztak, a levegő tele lett üde kacagással, lármájokkal. Majd széjjeloszlott a szomszéd utcákba a könyveket czipelő ifjak és gyermekek nyugtalan serege, magával vivén a gondtalan, zajos vidámságot, mely még messziről is mint ekhó adta vissza az elhalkult hangos szavakat, az ezüstös nevetést.

Paolo maga se vette észre, hogy belekerült ez ifju áradat kellő közepébe. Meg kellett állania, míg odább hullámszik. »Gyermek!« gondolta magában, és eszébe jutott, milyen hangsúlyllyal mondta neki Fulvia ezt a szót. »De talán van közöttük, akik kevésbé gyermekek nálam!« Elméjében mint sötét refrain ismétlődött az aggodó érzés, mely akkor lepte meg, mikor Fulvia asztalán szemébe tünt Dosztojevski *Bűn és büntetés* könyve. »Szeretném tudni«, töprenkedett tovább, »mely indulat fogott el, mikor Fulvia szalonjában megláttam azt a kötetet. Talán félelem volt. Félelem?... Ugyan mitől féljek? A büntetéstől?... Miféle büntetéstől?... Hiába, az öröklött előítéletek erősebbek nálunk, és gyakran megesik, hogy legostobább gondolataink lebirják és elhomályosítják eszünket, ép amikor legkevésbé várjuk. Még mindig él bennünk apáink hamis morálja, istenfélők vagyunk, és mikor az embernek nincsen ideje okoskodni, ösztönszerűleg ostobászkodik. Az bizonyos, hogy félttem; sőt szinte az a nagy és megmagyarázhatatlan rettegés lepott meg, mint mikor hátra tekintünk és olyan valakit látunk, akit nem vártunk. Megrettenünk tőle, még ha a legjobb barátunk is. Mikor leküzdöttük az első hatást, kaczagunk az ilyen okatlan ijedelmén. Miért ne kaczaghatnék hát ezen is?«

Ermoli vállat vonított és könnyedebben ment odább, mintha valami tehertől szabadult volna meg.

»Mennyi zavaros gyanut keltett bennem Fulvia kérdése! Pedig egyik oktalanabb a másiknál. Vagy nem volt ez is olyan szokott, üres kérdés, aminőt akkor vesznek ajkukra a szerelmes nők, mikor nincs egyéb mondani valójuk?»

— Nagyon fogsz szeretni... nem lesznek többé titkaid előttem... — Kész frázisok, a szereimes beszéd közhelyei, az elmaradhatatlan feltékenység első jelei... Szóval nincs bennök semmi mellékes értelem, semmi, de semmi titkos célzás!...« Így gondolkozott, lassu léptekkel haladva a népes via Torinon a piazza del Duomo felé. És úgy tetszett neki, hogy nyugodt; ment minden izgalomtól és bizik magában, mint mindig.

De lelkének fölületes nyugalma alatt mégis megmaradt valami benső, mély gond. — Fulvia viselete valóban soha sem volt elég világos, elég következetes. Hogy ez az asszony szereti, igazán szereti őt, abban nincs semmi kétség. Sokszor látta, hogyan szenved és gyötrődik, mikor néha, hideg órákban, kemény és ellenséges volt iránta. Sokszor vett észre nagy örömet e ragyogó szemben, az égő ajkon, e mozgékony arczon, mikor hirtelen vagy hosszú váratás után tért vissza. Érezte őszinte vonzódását és gondoskodását.

Miért van hát mégis, hogy hosszú két év óta, mikor plátói szerelmök kezdődött, miután Diego Rebesch, a győzhetetlen vetélytárs eltűnt a semmi némaságában, hosszú két éven át az az asszony egy pillanatra sem engedte át magát egészen, nem tűrte a legártatlanabb

érintést sem és úgy elzárkózott szerelmes hűségében, mint valami hozzáférhetetlen sziklában? Vagy természetes lenne ez a tisztaság, az érzékek megvetése, az ideges húzódozás minden érintés előtt? És ilyen lehetett férjével és Diegoval szemben is?

(Folytatjuk.)

Krónika III.

Georges.

— május 28-án.

Georges-nak a múlt hét szombatján igen sajtós napja volt. Reggel, hét óra tájban, felöltötte az ünneplő ruháját, elsétált a belügyminisztériumba s konstata, hogy gyalog járni Párisban igen különös és igen élvezetes dolog. A minisztérium előtt kissé tétovázott; végre is bátorságot meritett a zsebében levő írásból, s megkérdezte a portást, merre lehet bejutni a tanács-terembe. A portás, aki, mint minden pinczér és kapus, kiváló psycholog, azonnal észrevette, hogy a »mentők« egyikével van dolga; nem mozdult, de egy méltóságos szemhunyorítással tudtára adta Georges-nak, hogy hol tapogatózzék. A kocsis bement, de mint kocsis, többé nem jöve ki.

Odabent ugyanis az történt, hogy Georges kocsis, Jean-Baptiste Georges-ot, a nép fiát, felavatták a becsületrend lovagjává. Barthou, a belügyminiszter, gyönyörű beszédet mondott az egybegyűlteknél; s egyebek közt lelkesedéssel említette, hogy Franciaországot nem érheti oly gyász, a melynek ne volna egy-egy vigasztaló, lélekemelő momentuma. Aztán felolvasta a jutalmazottak névsorát, azoknak a nevét, a kiket a prefektúra arany és ezüst medáliára, vagy legalább is »mention honorable«-ra tartott érdemesnek. Végül átadta Georges kocsisnak a becsületrend szalagját, s megsókolta a derék embert mind a két orcáján. Majd értésére adta az ünneplő közönségnek, hogy Georges kocsis, valamint Troch istálló-szolga, akit, éktelen szerencséjére, a kezelő hivatalban összetévesztettek Georges-zsal, egy-egy trafikot kaptak, érdemük jutalmául.

A miniszter lelkesedése átragadt az egész közönségre, s boldog volt, aki Georges-ot homlokon csókolhatta. A mentők között volt néhány kisasszony is, de a miniszter és a polgármester illendőség-érzetből, megmaradtak Georges-nál, s példájokat követték az összes egybegyűlteknél. Georges úgy találta, hogy egy miniszter csókja távolról se olyan élvezetes, mint azoké lányoké, a kik a Boulevard Rochechouart-on szaladgálnak, de nem ért rá e témáról gondolkodni, mert egy rövid félóra alatt mintegy ötszázán csókolták össze-vissza, nők és férfiak, aggok és serdültek.

Délután Georges és társai közül vagy harminczan, a *Figaro* vendégei voltak. A *Figaro* találta ki, hogy a mentőket jutalom és ünneplés illeti; ezt a sikeres ötletet meg kellett köszönniök. A *Figaro* nagyon szívesen fogadta a derék embereket, s a Rue Drouot összes pezsgős palackjait megnyitatta tiszteletükre. A mentők soha se voltak ilyen nagy urak; senki se kérte számon tőlük, mi az

ördögöt mentettek ott közel háromszázán?! Ellenkezőleg azt kérdezték tőlük, miért jöttek csak harminczan — »Bigre, jó uraim — felelt az egyik mentő — nem igen ismerjük egymást. Csak véletlenül voltunk ott . . .«

A história nem tud többet. De nagyon valószínű, hogy Georges és a harmincz kemény vitéz a *Figaro* soirée-ja után nem siettek haza. Alighanem betértek egy barátságos csapszékbe, ahol számos poharat üritettek egymás jólétére. S mivel a legderekből embereknek is vannak hébe-hóba gyenge pillanataik, százat tehetünk egy ellen, hogy Georges (Jean Baptiste) és Troch (Sebastien), Franciaország legújabb trafikosai, másnap egy kis fejfájással ébredtek . . .

*

A *Figaro* egyik kancsal tudósítója úgy vette észre, hogy Georges (Jean Baptiste), a becsületrend lovagja, kissé ijedt arczzal állotta ki ezt a lélekemelő czerimóniát. Mintha nem értené, hogy mi történik vele. Mikor a miniszter pofon csókolta, gyanakodva nézett körül a teremben; s a bizalmatlansága csak növekedett, mikor látta, hogy a miniszter után tizenkét korrekt hivatalnok következik. De az alkalmazkodás minden élő lény alap-tulajdonsága s a derék Georges nem revoltált. Megadta magát sorsának s nemsokára úgy volt a csókolózással, mint a *Háromcsőrű kacska* polgármestere a lovaglással: nem tudta abbahagyni. Még az utcán is folyvást csókolgatta magát; egy óra alatt belétörődött, hogy szájról szájra adják.

Orczáján mindazáltal szinte megkövesült a hüledezés. Annak az ijedtségnek a kifejezése, hogy: »Mit akarnak ezek?!« S főképpen: »Mit akarnak velem?!« Így nézhetett Vandára Fritz, a közlegény, mikor értésére adták, hogy a gerolsteini nagyhercegnő bolondul érte, s ugyanezzel a félig rémült, félig bamba arczzal bámulhatott maga elé Aladin, midőn kinyílt előtte a kincses barlang, s a szellemek szolgálatra készen ugrottak eléje:

— Mit parancsol Nagyságod?

Mert egyet gondolhattak mind a hárman: Fritz, Aladin, s a becsületrend kocsisa. Valami ilyenformát:

— Az bizonyos, hogy fene gyerek vagyok. De mi az ördögöt tehettem, a mivel így meghódítottam a magasan lakókat?!

*

A Paul Bourget hősei egy-egy szentimentális séta vagy tiz sornyi levél megírása után nyolczvan usque száz lapot szoktak elmélni; minden nyul-farknyi akció annyira kimeríti őket, hogy utána égető szükségét érzik a meditációnak. S elképzelem, hogy Claude Larcher, ha véletlenül ama vicomte-ok között volt, a kik a katasztrófa idején a botjaikkal vertek maguknak utat a regényhősnők rémült tömegében, Claude Larcher két hét óta rendkívül érdekes dolgokról meditál. Teringettét, ez már akció volt! Az ilyen tiz perczek után lehet egy-két lapnyit moralizálni! . . .

Georges (Jean-Baptiste) ellenben aligha meditál immár a katasztrófán. S ha egyáltalán elmélkedik valamin, bizonyára a trafik, az új vállalkozás, jár a fejében. Mert egészséges ember ő; ha nem volna az, soha se érdemli ki egy miniszter csókját. És világos, hogy a veszedelem

pillanatában se okoskodott. Nem vetett számot az eshetőségekkel: egyik oldalon a tűzhalállal, másfelől a becsületrenddel, Barthou és a lelkesült tömeg csókjaival, a trafikálással s mindazzal, ami e földön jó és kellemes. A perspektiva nem volt biztató, és Georges, ha egy kissé okoskodik, megelégszik a néző szerepével, hogy majdan unokáinak hatalmas gaszkonádokat füllenthessen e nevezetes napról. De Georges nem volt okos; Georges cselekedett. Nem heroizmusból, hanem ösztönből, a szokás hatalmától fogva. A szegény emberek, a kicsinyek és alacsony sorsban lévők, annyira hozzá szoktak ahhoz a gondolathoz, hogy ahol valami elvégezni való van, azt nekik kell elvégezniök, hogy Georges nem tehetett másképp. S talán meg is esett a szíve a szerencsétleneken. Mert mért ne legyen szíve a kocsisnak? A vicomte-ok ezt az egyet soha se vitatták el a negyedik rendtől.

Vajon megnyilatkozik-e valaha Claude Larcher, vagy a szalonok egy más psycholog-moralistája ama szörnyű tiz perc »benyomásai«-ról?! Ha igen, intimitásaik bizonyára érdekesebbek lesznek a Barthou miniszter ékesszólásánál. Nem tudom, minő szerep jut Georgesnak ezekben a várható vallomásokban; azt hiszem, Claude Larcher a legjobb esetben sem fogja úgy méltányolni, mint ahogy Barthou miniszter tette. Mert hogy tiz vagy husz emberrel több vagy kevesebb pusztult-e el ama nérói színjétekben, az a dekadens filozófnak már mindegy. De mi csoda szürke khaosz ez az egész dekadens filozófia s mennyivel inkább megérdemli Georges (Jean-Baptiste) a trafikját, mint Claude Larcher a mi csodálatunkat! Az a hölgy, akivel a Jean Goujon-utcai katasztrófiáig mindenki csak ilyen tónusban diskurált: »Ah, quel mot prononcez-vous, marquise, et quel dommage!...«, s akit a *Cruelle énigme* vagy a *Mensonges* valamelyik érdekes alakja menekülés közben leütött a botjával, bizonyára olyanformán fog gondolkozni, mint Barthou miniszter: minden okoskodás csak álom, koronkint szép, legtöbbször rossz álom, míg a cselekvés: élet.

Bojtorján.

INNEN-ONNAN.

✱ **A szabadelvűség alkonya.** A kormányt és pártját még konzervatív szokásból szabadelvűnek nevezik, de azért a kormánynak és pártjának immár az a főgondja, hogy rendet csináljon. Több és nagyobb rendet, mint amennyi, és mint amilyen egy szabad országban okvetlenül szükséges. A ki a hires 16. §-ra gondol, aki tudadja az újságokból, hogy az egyetemre detektívek járnak ránczbaszedni a diákokat, aki hallotta vagy olvasta *Perczel* miniszter haragos kitörését, a kiskorúak politikai tüntetése ellen — az még mindig nagyon meglehet elégedve a kormánnyal és pártjával, de a *szabadelvű* jelzőt már csak tradícionális szóznak tarthatja, mely szabadelvű irányt többé nem jelent. Egész Európában rég befellegzett már a szabadelvűségnek. Mi magyarok, Tisza, Wekerle és Szilágyi jóvoltából legtovább voltunk szabadelvűek. De csak voltunk! Ma már az általános európai szabadelvűség-ellenes hangulat rajtunk is erőt vesz. Valljuk be, hiszen nem lenni szabadelvűnek nem nagy bűn. És talán nem is nagy szerencsétlenség, csupán factum, hogy a szabadelvűségnek nálunk is kezd befel-

legzeni. Én nem hiszem, de lehetséges, hogy a 16. §. üdvös dolog — arra azonban megesküszöm, hogy nem szabadelvű. Én nem hiszem, de lehetséges, hogy igaza van *Rudnay* főkapitánynak, mikor detektívekkel regulázza az egyetemi hallgatókat — arra azonban megesküszöm, hogy ez nem szabadelvű rendőr-politika. Én nem hiszem, de lehetséges, hogy *Perczel* miniszter csak jót tesz a tanulókkal és azok szüleivel, mikor a kiskorú ifjak politikai tüntetéseit türethetlenné mondja ki — arra azonban megesküszöm, hogy ebben a szigorú intoleranciában sincs egy szikrányi szabadelvűség... Kell-e a világnak a szabadelvűség? Kellett, jó volt, sokat használt, használna még sokat ezentúl is — azonban a világnak a szabadelvűség többé nem kell. A szabadelvűségnek még akadnak filozófikus és politikus hívei, de tömegei többé nincsenek. A gondolkodók és politika-csinálók nagyobb része elhasznált világboldogító eszköznek nézi a szabadelvűséget és sokalja. A tömeg egy része utánuk megy és szintén sokalja. Inkább rendre vágyik, ha mindjárt a szabadság rovására is. A tömeg másik, fanatikusabb része pedig kevesli a szabadelvűséget. Messze, messze tulment már rajta, sőt gyűlöli is, mint olyant, mely az élet-harczban egyenlő szabadságot adván erősnek és gyöngének, az utóbbit rendszeresen mindig legyőzeti. Ezért a tömeg fanatikusabb része ma már legalább is szocialista, ha ugyan nem anárkista. Miután pedig a tömeg másik része a vezető és kormányzó elemekkel egyetemben konzervatív — ma a világ voltaképpen erre a két nagy táborra oszlik: *konzervatív* táborra és *felforgató* táborra. A szelid, mérsékelt, doctrinairségre hajló szabadelvűek csapattja ma már e két nagy táborhoz képest oly kicsiny, hogy alig tesz számot. A felforgató fanatizmussal szemben a szabadelvűség valószínűleg gyöngé védője is lenne a világrendnek. Így hát nem csoda, hogy a keményebb rend emberei félretolják s ők állanak szembe a felforgató iránynyal. Hanem azért a szabadelvű jelző, mint megszokott és szép emlékeztető régi szó, még mindig forgalomban van. A mi kormányunk és pártja még mindig megtartják a szabadelvű nevet bár a szabad elvekre már édes keveset adnak. Relative mindemellett még joguk is van a szabadelvű jelzőhöz. Mert akármilyen szigorú konzervatív módon kezdik is ők a kormányzást és a törvényhozást kezelni, azért azok az ellenzéki urak, akik rajtuk kívül még szintén kormányképesek, még sokkal konzervatívabbnak, mint ők maguk. Ha a ma uralkodó, szabadelvűeknek nevezett konzervatívok megbuknának — mely veszedelem egyelőre az országot nem fenyegeti — olyanok lépnének helyükbe, akik a szabadelvűséget még hagyományos névképpen is gyűlölik. Olyanok jönnének helyükbe, akik formaliter konzervatívoknak neveznék magukat azért, hogy lényegben reakcionáriusok lehessenek. Ezek méltó ellenzéke pedig dehogy is a védelgyöngülő liberalizmus volna. Az lassan-lassan egészen elkotródik a politika szinpadjáról. Az ellenzék, a hatalmas, mérközésre vágyó, szilaj támadásokra képes ellenzék — a fanatikus felforgatók tömege lehetne. Sőt az is lesz. Már ma is az, bárha a mi parlamentünkben még szocialisták nem is ülnek. A népgyűléseken azonban már csak ülnek s ott már az övék a többség és az erő. Ha ma a szabadelvű szélső-bal Budapesten népgyűlést akar rendezni, két engedélyre van szüksége. Az egyiket a rendőrségtől kéri, a másikat a szocialistáktól.

* * *

+ **A caesura.** Nincs a magyar versirónak ármányosabb, gonoszabb megrontója, mint a rossz helyre vágó, hamis *caesura*. Hunczutabb valami ez még a sajtóhibánál is. A sajtóhiba szintén tönkre teheti valamely versnek egész igazi, komoly hatását, csak hogy a sajtóhibának mivolta hamar nyilvánvalóvá lesz s a költő a sajtóhibáért egy cseppet sem felelős. Ellenben a hamis *caesura*ért s a bolondos kómikai hatásért, a melyet ez tesz, maga a szegény költő a felelős, aki pedig lendületes szent örületében mindenre inkább gondol, mint arra, hogy hova esik szárnyaló óda-soraiban a *caesura*. Hiszen azt méltóztatik tudni,

hogy mi a *caesura*. Az, az ugynevezett *sormetszet*, a vers ritmusának az a rejtelmes, ellenállhatatlan kényszerítő ereje, mely a fülnek, a szemnek és a nyelvnek minden vers-sor bizonyos szótagjánál azt parancsolja, hogy: megállj és pihenj! A versnek, különösen pedig a ritmusos magyar versnek, legtöbbször egyenesen az dönti el a sorsát, hogy a hatást összpontosító sorokban jó, vagy rossz helyre esik-e a *caesura*. Lássuk például *Petőfi* lelkes forradalmi versének, a *Talpra magyar*-nak néhány *caesuráját*. Ime:

Talpra magyar || *hi a haza!*
Itt az idő || *most vagy soha!*
Rabok legyünk || *vagy szabadok?*
Ez a kérdés || — *válasszatok!*

A *caesurának* jele ez a két függőleges vonás || — és ugy-e, ez abban a pompás versben mindannyiszor éppen oda esik, ahol az értelem és a hatás kedvéért egy pillanatnyi megállás különben is szükséges? Szóval: a vers ritmusa teljes harmóniában van a vers értelmével. És így van az minden jó magyar versben; a *caesura*, a ritmus parancsolta megállóhely, a jó magyar versben a legpontosabban összevág az értelem parancsolta megállóhelylyel... Hanem a jó magyar versek száma nem nagy. Egyik főoka annak, hogy nem nagy — az az ármányos *caesura*. Óh, kérem, az néha rettenetes tréfát űz a legkomolyam magyar verssel is! A legkomolyabb magyar versek egyike például mindenesetre az, a melyet a kitiűnő költő és hírneves asztaltulajdonos, *Pósa* bácsi, a sajtószabadság védelmére irt és sajtószájulag el is szavalt a minap a budapesti népgyűlésen. Ez a vers igazán gyönyörű volt. Gyönyörű nemcsak azért, mert másnap minden újságban szórul-szóra ugyanaz a magasztalás jelent meg róla, hanem gyönyörű volt azért is, mert *Erdély* miniszter csakugyan okosabbat is csinálhatna, mint azt a tizenhatodik paragrafust — meg azért is, mert *Pósa* bácsi csakugyan szereti a szabadságot. No — és aztán volt abban a versben lendület, hangulat, erő, lelkesedés, bátorság, szóval minden ami csak kell egy gyönyörű vershez. Hanem baj esett mégis! Az ördögös *caesura* éppen a gondolatokat s érzéseket hatalmasan összepontosító refrain sort olyan rossz helyen, olyan hamisul vágja ketté, hogy a hallgató, vagy az olvasó éppen ott kaczagja el magát, ahol a legóriásibb lelkesedésben kellene neki kicsúcsosodnia.

A pokolba || *minden rabság,* (Itt még nincs baj.)
Éljen a sajt || — *ó-szabadság!*

Igen kérem, a különben gyönyörű versnek ez a refrainje — és e refrain befejező sorának ott van a *caesurája* a *sajt* meg az *ó-szabadság* között... Világos, hogy a gonosz *caesura* *Pósa* bácsi tudtán kívül *Erdély* miniszter és a reakció, avagy éppen a szörnyűséges *bécsi kéz* zsoldjában áll. Csak így magyarázható meg ama hallatlan impertinenciája, hogy a mikor *Pósa* bácsi minden kétségen kívül a *sajtószabadságot* akarná éltetni, akkor — ó az ármányos *caesura*, elvágja a szavát s a lelkes költővel a *sajtószabadság* helyett minden versszak végén megéljenzeteti — nem is a *sajtot*, hanem valósággal a *sajtot*. *Éljen a sajt* || *ó-szabadság!* — ez a hunczut *caesura* folytán németül annyit tesz:

o du freiherr, es lebe hoch der Käse!
 Francziául:
Hélas — liberté! Vive le fromage!
 Latinul:
O libertas! Vivat caseus!
 Olaszul:
Oi libertà! Evviva il fromaggio!
 Angolul:
Ah liberty! Cheer, hurra the cheese!

És így tovább — a világ minden nyelvén az a fordítása és az értelme annak a refrainnek, hogy a *sajt* éljen. Ime ilyen gonosz viccczel képes megrontani a hamis *caesura* a legkomolyabb és leggyönyörűbb magyar verset is.

△ **Schuckert.** Schuckertnek szobrot kellene állítani, mert szobornak állt ő három héten keresztül az osztrák képviselőházban. A szegény embernek gyökeret vert a lába és szakállá keresztül nőtte a padot, amint az obstrukció viharában ott állt, hogy beszédjét elmondhassa. Három héten keresztül mindig csak belefogott a beszédjébe, eleven allegoriaképp a megbénított szólásszabadságnak. Végre is az elnök megkönyörült rajta s hogy leülhessen, megvonta tőle a szót, azt a szót, melyet ki sem tudott mondani. Az ő martiromságának három hete alatt találták ki az obstrukció ellenében a modern parlamenti technika legújabb vivmányát, a diktálást. Beszélni nem lehet, tehát diktáljunk. A szónok mellé ültették a gyorsírókat, a párhívei a testükkal védték a csoportot, hogy az obstrukciók szét ne ugrasszák s a szónok a siketítő láрма közepette a gyorsírók fülébe ordította beszédjét. Az obstrukciót ez nem akasztotta meg, hiszen az indítványoknak, névszerinti szavazásoknak és kölcsönös felöklelésnek, legazemberezésnek a diktáló rendszer nem állja útját. De humánitás szempontjából megbecsülhetetlen, mert le lehet ültetni a szónokot. Szegény Schuckert sokat adna érte, ha az ő idejében már kitalálták volna.

* * *

⇒ **Apró hirdetés.** Egyik pesti hirlap legutóbbi számában a következő kis hirdetést olvastuk a héten:

Cypra
 hírneves cigány jósnő fogad: naponta reggel 9-től délután 5-ig. Lakása: Erzsébet-körút 17, II. em. 5. lépcsőház. *Jósol levélben is.*

Ellenben nem olvastuk egyik pesti újságban sem, hogy a rendőrség kinyomozta és el is fogta azt a közönséges szédelőt, aki cigánynak és jósnőnek hirdeti magát és sok embert becsapott. A rendőrség bizonyosan nem olvassa az újságokban az apróhirdetéseket, tőle ugyan lehet ilyen hirdetés is:

Jövedelmező mellékkereset.
 Egy bolt betöréséhez czinkostárs kerestetik. Diszkréció biztosított. Közvetítők és rendőrök kizárva. Arczképpel ellátott ajánlatok *Papaosztá* név alatt e lap kiadóhivatalába küldendők.

Elismerjük, hogy a rendőrségnek most egyéb dolga van. A detektíveknek az egyetemre kell járniok, nem azért, hogy jogot hallgassanak, — a rendőrségnek nincs szüksége a jogtudományra — hanem hogy kitudják, mit forral magában a rebellis fiatalság. De még az is meglehet, hogy a rendőrség a jóslást megengedett polgári foglalkozásnak tekinti. És miért ne? Kálmán király csak a boszorkányokról mondta ki, hogy nincsenek, a jósokról azonban nem intézkedett. És miért ne folytathassa Czippa a cigányasszony a jóslásait, mikor egy sereg politikus egyebet se csinál, mint hogy napról napra megmondja a jövődőt, pedig a miniszternek a markát se látta (vagy azért?) Miért éppen csak a Czippa ne jósolhasson. És felvilágosodott korunkban, mikor a szellemidézés járja, miért ne olvashassunk ilyen *czégfelirást*:

Hatóságilag engedélyezett jósda.

Egy cseppet se csudálkoztunk, mikor saját külön kiküldött detektívjeink utján értesültünk, hogy maga Rudnay Béla is tisztelgett Czippánál. A magyar Pythia egyszeriben megjövendölte neki, hogy a diákzavargást sikerül majd levernie és a belügyminiszter elismeréssel lesz érélyes fellépése iránt.

El kell ismernünk, hogy Czippa egész új iskolát csinál ezen a téren. Eddig sok teketóriával járt a jövődőlés: A tenyeret kellett megvizsgálni, kártyát kellett vetni. Czippa már levélben is jósol. Minek az a sok hókusz-pókusz, amit már egyszerű levélben is el lehet végezni. Már is annyi kérdést intéznek hozzá, hogy maga nem győzi elvégezni. Hat segéd-

jósnőt alkalmazott. És huszonöt írnok tizenkét írógépen éjjel-nappal írja és expedálja a jóslatokat. És Czibra jóstehetségénél fogva tudja, hogy nemsokára ilyen levélnek kell hozzá érkeznie:

Kedves Czibra! Mint a magyar kultúra éber őrét, el nem kerülhettem figyelmemet az ön magasztos működése. Ön iskolát csinált. Vajha ezt az iskolát államosíthatnám! Kegye-det nevezném ki az állami jósdák főigazgatójává. Addig is jövendőljön nekem minden szépet és jót. Hazafias üdvözlettel
WI—cs.

* * *

✧ **Egy kis szívesség.** A görög királyi kormány a fegyverszünet folyamán a következő titkos jegyzéket küldte a török szultánhoz:

Sire! Hálás szívvel értesültünk arról, hogy felséged Görögország további megalázását nem kívánja s a fegyveres ellenségeskedést egyszersmindkorra beszünteti. Engedje meg mégis, hogy arra kérjük: ne siessen tulságosan ez utóbbi elhatározásával. Egyelőre Görögországnak még feltétlenül szüksége van Edhem basára és néhány véres, vereséges ütközetre. A nyakunkon vannak ugyanis azok az átkozott olasz legionáriusok, akik mellénk szegődtek, hogy felséged hatalmas seregei ellen harcoljanak — s miután azokat velünk együtt legyőzni nem bírták, most bennünket azzal fenyegetnek, hogy itt maradnak nálunk s időtöltésből valamint táplálkozási célból, belőlünk aprítanak szalámit. Felséged hősei a mi hadseregünket annyira tönkretették, hogy e fenyegető jó barátokat esetleg nem leszünk képesek országunkból kiverni. Felséged nagylelkűsége szabadíthat csak meg tőlük. Legyen kegyes felséged Edhem basánál még néhány győzedelmet megrendelni, mely esetben mi főleg az olasz legionáriusokat fogjuk a tűzvonalba küldeni. Reméljük, hogy azok ekkor vagy *ventre à terre* sietnének vissza Italiába, vagy hősi halálukkal lennének hasznára szegény görög hazánk kétségbeesett ügyének. Felséged, kinek mi oly nagy hadi dicsőséget szereztünk, meg nem tagadhatja tőlünk ezt a kis szívességet.

Mély hódolattal

felséged alázatos szolgája
a görög királyi kormány.

Színházi krónika.

Az elárvult ballet.

május 29.

Megtörtént, aminek nem kellett megtörténnie, Nopcsa Elek báró lemondott. Le vagyok főzve s velem együtt sokañ, akik erősen biztak az intendáns uri csökönyösségében, meg a nemzeti kaszinó baráti támogatásában. Máskülönben is le van főzve a tisztelt sajtó. Nopcsa báró úgy távozott, mint üldözött kis bárány, avagy mint Milán király, aki lemond, hogy a trónt megmentse. A sajtó ellenben úgy került szóba a tisztelt házban, mint erkölcs-telen, sárban vájkáló és moslékból táplálkozó kőbányai állomány, melynek csak fölszeletelt és füstölt állapotban van helye a művelt családok asztalán. Ugy kell neki, az igazság pánczéjja fölé mért nem öltötte az izlés selyem köntösét?

És a ballet, a fürge, az ifju, a szép és drága ballet árva maradt s elszéledve most az illatos boudirokban és büzhödt hordárlakásokban elgondolkodhatnak a legbökezűbb intendáns mulandóságán is. És miattuk bukott! Ekkora szerep még nem jutott nekik az intendánsok történetében, pedig intendánsoknak jutott már olyan történet a balletben.

Mi lesz most belőle? Küzködnöm kell, mikor arra akarom irányítani a gondolatomat, hogy nem a balletről, hanem az operáról volna szó. Mi lesz az operából? Egészen elszoktam már a teoriától, hogy az Andrassy-uti muzsaház a magasabb zene és énekművészet hajléka. Mert Nopcsa ur csak a ballettel foglalkozott, ballerínákat szerződtetett, képezett ki, énekesnőket meg elcsapott és nem szerződtetett. Az opera operai személyzetét a nemes báró csak arra használta, hogy szerződéseik megszüntetésével s megnyirbálásával apassza a deficizet. A szubvencziót majd eltánczolja a ballet, a pénztárnak meg hadd hegedüljenek Liedlék. S az operaház kapuit hosszú vakációra becsukták a héten s bizony nem vette senkisére. — A ballettel elfoglalt sajtónak sem igen jutott eszébe, hogy az ilyenkor szokásos művészi mérleget fölállítsák.

Mert — és erről Perczel belügyminiszter nem nyilatkozott — nemcsak a Nopcsa ellen fölmerült vádak bizonyultak egytől-egyig valótlannak, de valótlannak bizonyult az a vád is, mintha a Nopcsa-Káldy-regime alatt az opera valamelyest föllendült volna. A nemzeti kaszinó szorgalmasabban látogatta, mint ezelőtt a színházat, hogy miért, mikor a Nopcsa ellen emelt vádak valótlanak, azt csak a jó isten tudja. Semmi esetre sem azért, mivel rosszabbul s rosszabab énekeltek, mint valaha.

Kifejtettük már sokszor s most ismétlem, hogy a mostani régime minden művészi öntudat, minden belső meggyőződés nélkül az ujságczikkekből a frázisokat szedte ki programnak. Jó volt ez Káldynak, többet tőle várni kegyetlenség lett volna. De a direktortól többet kell várni. — Azon sem kell fönnakadni, hogy magyar operákat ígért és Wagner-cziklust rendeztek. A magyar operát ugyanis ő ígérte és a Wagner-cziklust Nopcsa rendezte. Így volt biz az, a nagy urnak a zöld ágra vergődött direktor legalázatosabb szolgája volt, valamint az is lesz az utódnak, amikor kinevezik. Káldy Gyula, állásának teljes félreismerésével mindvégig Pilátusként a kezét mosta, valahányszor egy érdemes művészt kidobtak, vagy a repertoireban bakot lőttek. Én nem tudok semmiről, magam sem helyeslem, de az intendáns akarta. Ilyenekkel állt elő mindig, holott Pilátus római helytartó volt és deresre is huzhatta volna a zsidókat, ha akkoriban lett volna már deres.

Pedig minálunk, ahol az intendáns csak nagy ur, az igazgatónak erős embernek kellene lennie s mindenkifelett értenie a dolgához. Sajátságos circulus vitiozus ez az operai szervezet. Intendánsnak kineveznek egy laikus mágnást azzal az ürügygyel, hogy úgy is van igazgató, aki ért a színházhoz. Igazgatónak pedig megtesznek egy szegény embert, hiszen úgy is az intendáns vezeti a színházat. Nem akarok Káldy ur érdemeiben gázolni, de az mégis csak bizonyos, ha ma kicsöppen az operaházból, nincs színház a világon, mely rábízna vezetését.

Ezért tartom én ez idő szerint eltévesztettnek azt a minden intendáns-bukásnál megújuló mozgalmat az intendantura eltörlése mellett. Való igaz, hogy ennek az állásnak csak korrumpáló hatása van s merőben fölösleges. De ma még sem merném az operaházat intendáns nélkül hagyni. Mit csinálna Káldy, ha tudnia kellene min-

denről s meg nem cselekedni, amit maga sem helyesel? Egy intendáns, aki nem ért semmihez, hagyján, ez legalább magától értetődik, hogy nem ért semmit. De mivé lesz az opera az igazgatóval az élén, aki nem ért semmihez, akiben nincs is meg a minden intendánsban meglevő nagyuri izlés, egy eleme a közönségnek, melylyel legalább ösztönszerűleg rátérül, mit kell nyújtani a szinpadról? Bizony itt sürgős, nagyon sürgős vagy egy intendáns kinevezése, vagy egy igazgató menesztése. Ezer szerencse, hogy Nopcsa lemondásával egy időben becsukták az operát is. A csukott színházat valamiképen még eldirligálja Káldy. De ne adj isten, hogy az operát megnyissák, amikor intendáns még nincs és igazgató még van. Ebben az esetben a külföldieket föl kellene tartóztatni a határon, nehogy szétvigyék hírét a magyar muzsika neveltségességének.

Mint hogy pedig ezt bajos megcselekedni még Oroszországban is, hamar, nagyon hamar keresni kell egy intendánst. Mert kisebb a blamage, ha az igazgató elbujhatik az intendáns háta mögé, mint így, amikor kitűnik, hogy nem a laikus nagyur rontotta meg az operát, hanem a szakértő igazgató.

Aztán, akármit beszélnek különben is, mégis csak bizonyos, hogy a balletet árván hagyni nem szabad. Az árvának apára, a balletnek intendánsra van szüksége. S akárki lesz is intendáns, a balletnek lesz apja.

Simplex.

IRODALOM.

Berczik Árpád. A miniszterelnöki palotában, a sajtóiroda vezetésével elfoglaltan ül Berczik Árpád, akiről tudva vagyton, hogy egyike a magyar irodalom legkitűnőbb íróinak. Elkedvetlenedve tette le a tollat, de egyre a honvágy győtri az irodalom után, melyből csak a kimondott strikehoz való makacs és bizony nem eléggé megokolt ragaszkodás számúzi. Az olyan kaliberű írók, mint Berczik, tulbecsülik a mai irodalmat, mikor fölteszik róla, hogy ők már nélkülözhetők. Vessen magára, ha szükségét érezzük az ő fölfedezésének, aki nem is olyan régen még az első sorban volt látható s e kommentár kapcsán bemutatni egyikét az ő legszebb novelláinak, amilyenek nem teremnek tuczatjával. A *Fegyelmi*-ügy vagy tiz esztendő előtt jelent meg a Budapesti Szemlében, tehát egészen ismeretlen. Ez érdemetlen sorsából akartuk kiszabadítani, legalább ideiglenesen. Végre életre kél majd abban a novellás kötetben, melyet Berczik Árpád műveiből a Kisfaludy-társaság fog kiadni. Végre egy kiadványa e kitűnő társaságnak, melynek a költsége nem vészett kárba.

*** **Zola és a béka.** Igenis: a béka (nem: a béke). Szeretem és csodálom Zolát. Nem azért, mert ezt meg azt írta, hanem azért, mert így meg így írta: ő nem kritizál a műveiben, nem oktrojálja nézetét olvasójára; nem figyelmezteti sem mire sem: ő csak *leírja* embereit és azok dolgait, de úgy írja le, hogy mindenki, aki csak nem »schwach auf der Brust« úgy látja, úgy takoálja alakjait, a mint ő akarta, a minek ő akarta láttatni. De azért még sem engedhetem oda neki a békát. A nagy Zola ugyanis a multkor egy fiatal író előtt (amint a Pesti Napló f. hó 20-iki tárczájában olvastam) így nyilatkozott: »Van-e jó írói gyomra? Nos tehát, minden reggel, a mikor fölkel, nyeljen le egy varangyot, és néhány év mulva olyan írói nyomra lesz, amely minden utóbaj nélkül legyűri a modern kritika gonosz cikkeit. Én legalább harmincz esztendő óta

teszem ezt; mielőtt munkához ülök: elnyelem a varangyomat, a mikor végig futom az asztalomon heverő 7—8 napilapot.« — No most már: sem a varangy, sem az éhgyomorra való elnyelése *nem* a Zola műve. Ő ez egyszer egyszerűen plagizált. (Adná az Ég, hogy egyéb plagizáláson ne kapnák rajta.) Ő plagizált, és pedig M. de Lassaytól, akiről Chamfort a memoire-jaiban (Oeuvres choisies de Chamfort, Bibl. Nation. 1884 tome I. p. 76) a következőket írja: »M. de Lassay, homme très doux, mais qui avait une grande connaissance de la société, disait, qu'il faudrait avaler un crapaud tous les matins, pour ne trouver plus rien de dégoûtant le reste de la journée, quand on devait la passer dans le monde« — ami magyarul annyit teszen: De Lassay ur, egy végtelen szelid lelkületű ember, de aki jól ismerte a társaságot, azt mondta, hogy az embernek mindennap reggel egy békát kellene lenyelnie, hogy a mikor társaságba megyen, ne találjon már semmit sem undorítótnak. Chamfort pedig írta ezt — a XVIII. század végén. Zola meg mondta — a XIX. század végén. Ergo...!!

HETI POSTA.

Malvolio. Lapunk fején egész világosan ki van írva, hogy kéziratokat vissza nem adunk, felelősséget beküldött kéziratokért nem vállalunk. Arra pedig, hogy kéziratokat poste restante visszaküldő-gessünk, se időnk, se hajlamunk. Az Ön kéziratáról nézetünk következő: legjobb benne a szándék és az ortográfia. Egyéb jót azután nem is találtunk benne. Hősnőjének naivsága, aki azért nem mer férjhez menni, mert a papuskája meghalt és nincs kitől megtudhatná, hogy a házasságban mik a kötelességei — igazán megható! A volt intendáns azt mondaná rá: Kisasszony, ne legyen olyan vad.

Klára. Hova lettek azok a rengeteg összegek, amelyek rendeltetése lett volna, Cirkveniczából világfürdőt teremteni? Maga a főherczeg 150 ezer forintot vesztett e vállalatban. A többi részvényesek természetesen csaknem az egész befizetett részvényitőkjüket. Micsoda gazdálkodás folyhatott ott! Arra Ön feleljen nekünk, ha annyira érdeklődik e kis paradicsom iránt, mely Abbazia versenytársa akart lenni. Levelét nagy élvezettel olvastuk, de a kívánt fürdőlevél megírására az adott viszonyok közt nem vállalkozhatunk.

Nagy-Kondoros. Jó rejtvényeket nem igen kapunk, a selejteket nem érdemes kiadni. Egyéb kérdéseire valóban nem tudjuk, hogy mit feleljünk.

Kecskemét. Ön ráismert a tettesekre. Üdvözlét.

Krakó. R. M. A posta utai kifürkészhetlenek. A mulasztás nem minket terhel. Fődolog, hogy a szökevény kézre került.

Forgácsok. Egy kettőt felhasználunk.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Foulárd-selymet 60 krtól 3 frt 35 krig méterenként — japáni, chinai, s. a. t. a legujabb mintázzal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes **Henneberg selymet 45 krtól 14 frt 65 kr. méterenként** sima, csikos, koczkázott, mintázott, damaszolt z. a. t. (mintegy 240 különböző minőségben, 2000 szín és mintázzal s. a. t.) a megrendelt árukat **postabér és vámmentesen, házhoz szállítva, valamint mintákat postafordultával küldenek Henneberg G. (cs. és kir. udvari szállító) selyemgyárai Zürichben.** Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 2

Feszty-társaság körkép palotájában városliget

„Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem“

óriási körkép.

Látható reggeli 9 órától esti 9 óráig, este villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr.

Gyermekjegy és katonajegy őrmestertől lefelé 30 kr.

Az előrehaladott idény következtében gyapjúárak, selyemárak, minden nemű mosó-árak, továbbá szőnyegek, szövet és csipke függönyök nagy választékban mélyen leszállított áron.

Ujdonságok.

Legjobb minőségben.

LESSNER D. áruháza

BÉCS, VI., Mariahilferstrasse 81—83.

— Vidékre minták és képes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek. —

Hol keressük
a legjobb
arczport?

Kérjük a
Müller J. L.-
féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznök kedvelt arczporát, mely egy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott. Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt, üdéséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail pouderrel« lesz behintve.

Kapható a gyárosnál **MÜLLER J. L.** Egy tégely 1 frt 60 kr.

császári és királyi udvari szállító
illatszer- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű
fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Utánzásoktól óvatik.

„Kosciuszko lengyel csatakörkép“

a legszebb panoráma ez idő szerint Európában. Ujra beállítva, teljes világításban

látható az Aréna-uton

az új műcsarnokkal szemben.

Belépő-díj 50 kr.

Belépő-díj 50 kr.

Luser L.-féle turista-tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem szemölcs és a talp, valamint sarok bőrkeményedései, továbbá minden-nemű bőrelszarusodás ellen. A hatásért jóállás váltalattatik.

Központi szét-küldési rak-tár:

E tapasz csak egy nagyságban létezik és pedig darabon-kint 60 krajczárért.
Mindent határozottan LUSER-féle turista-tapasz kérendő.
SCHWENK L.,
gyógyszerész, Meid-ling—Bécs. Csak ak-kor valódi, ha minden hasz-nalati utasítás és minden tapasz a mellettes védjeggyel és aláírásával el van látva, azért is erre ügyelni kell.
Gyógyszertárakban vásárlandó.

FŐRAKTÁR:

Budapest, Király-u. 12. TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza.

Hirdetések felvételnek

„A Hét“ kiadóhivatalában.

VII. kerület, Erzsébet-körut 6. szám.

Legjobb a
Dr. Graf BOROGLYERIN
Törvényesen védett árjeggyel.
Illatos vagy szagtalan.
Törlés és nyáron nélkülözhetlen. Gyógyszertárakban és drogeriákban kapható. A Graf-féle gyógyászati készítmények bizonyítványait és ismertetését sem szabadnak egy háztartásban küldi meg dr. Graf 34., vagy Tárna, Berlin O.

BYROLIN

Magyarországra és Ausztriára főraktár:
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszertára
Budapest, Király-utca 12. sz.

Dr. LENGIEL Fr.-féle Nyirfabalzsam.

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfürjük, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasításai szerint, balzsammá alakítatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arcot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről, a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimítja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczzint, a bőrnék fehérséget, gyöngédséget és üdéséget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt eltávolítja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvességet, borotkát, s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát.

Ára egy korsónak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Kapható minden jobb gyógyszerháznál.

A nyirfabalzsam hatását előmozdítja a Dr. LENGIEL Opo-Crémje, egy adag 60 kr. és

Dr. LENGIEL Benzoe-szappana 60 és 35 kr.

Főraktár: **TÖRÖK J.** gyógyszerháza

Budapest, Király-utca 12. szám.